

TUUSNIEMEN KUNTA

TALOUSARVIO 2026 JA TALOUSSUUNNITELMA 2026-2028

Kunnanhallitus 24.11.2025 § XXX

Kunnanvaltuusto 8.12.2025 § XX

SISÄLLYSLUETTELO

I OSA TALOUSARVION JA SUUNNITELMAN YLEISPERUSTELUT

1 Kunnan nykytila	1
1.1 Sijainti ja toimintaympäristö.....	1
1.2 Väestö.....	2 - 3
1.3 Verorahoituksen ja huoltosuhteen kehittyminen.....	4 - 7
1.4 Työpaikat ja elinkeinojen kehittäminen.....	8
1.5 Talous ja investoinnit.....	9
1.6 Tulevaisuuden näkymät.....	10
2 Organisaatio ja henkilöstö	11
2.1 Organisaatorakenne.....	11
2.2 Henkilöstöohjelma.....	11
2.3 Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma.....	12
2.4 Tietoturva.....	12
3 Vuoden 2026 talousarvio ja vuosien 2027-2028 taloussuunnitelman	12
3.1 Talousarvion laadintaperusteet.....	13
3.2 Talousarvion sitovuus.....	14
3.3 Sisäinen valvonta ja riskien hallinta.....	15
3.4 Kunnan konsernin ohjaus.....	15
4 Määrärahojen ja tuloarvioiden yhteenvetolaskelma.....	16-17
5 Tuloslaskelma.....	18
5.1 Tuloslaskelma.....	19-21
5.2 Talousarvioesitys/raami.....	22
5.3 Toimintatuotot ja -kulut hallintokunnittain TA 2026.....	23
5.4 Toimintatuotot ja -kulut lajeittain TA 2026.....	24
6 Rahoituslaskelma.....	25
6.1 Rahoituslaskelma.....	26
6.2 Vuosikate, poistot ja nettoinvestoinnit.....	27

II OSA TOIMIALAKOHTAISET TALOUSARVIOESITYKSET/ Käyttötalous

Valtuuston asettamat strategiset tavoitteet.....	28-29
Keskusvaalilautakunta.....	30
Tarkastuslautakunta.....	31
Kunnanhallitus.....	32-39
Sivistyslautakunta.....	40-46
Tekninen lautakunta.....	47-53
Vesihuolto.....	54-55

III OSA INVESTOINNIT

Investoinnit	56-60
--------------	-------

IV OSA ORGANISAATIO

Organisaatio	61
Tilivelvolliset 1.1.2026.....	62

1 Kunnan nykytila

Tuusniemen kunnan toiminnallinen nykytila on tyydyttävä taloudellisen tilan ollessa tällä hetkellä melko heikko. Kuluvan vuoden talousarvio toteutunee tilikauden alijäämän osalta hieman muutettua talousarviota parempana. Kunnan talouden ennakoitavuus on lähtökohtaisesti parantunut sote-kustannusten siirryttyä hyvinvointialueelle. Kuitenkin yleisen kustannustason poikkeuksellisen nopea nousu aiheuttaa kunnan talouden ennakkointiin jonkin verran epävarmuutta.

Vuoden 2026 talousarvio vertailukelpoinen edelliseen vuoteen nähden.

Kunnan sote-kiinteistöjen määräaikainen kolmen vuoden vuokrasopimus on voimassa vuoden 2025 loppuun saakka. Hyvinvointialue on ilmoittanut, ettei se käytä asetuksen mukaisen vuokrasopimuksen optiovuotta 2026. Uudesta vuokrasopimuksesta neuvottelut aloitettu, mutta ne ovat kesken marraskuussa 2025. Tähän kokonaisuuteen liittyy kunnan sote-kiinteistöjen yhtiöittämisvelvollisuuden selvittäminen. Kunnan sotekiinteistöjen vuokramarkkinan olemassa olemista tai näiden markkinoiden puuttumista on riippumattomana tahona selvittänyt BDO Oy. Selvityksen perusteella kunnalla on edellytykset jättää sote-kiinteistöt yhtiöittämättä.

Valtuusto päättää 10.11.2025 vuoden 2026 veroprosenteista. Kunnanhallitus esittää valtuustolle, että kiinteistöveroprosentit pidetään ennallaan, mutta kunnallisveroprosentin osalta kunnanhallitus esittää sen nostamista 9,4 %:sta 9,9 %:iin.

Tuusniemen kunnan vuoden 2026 verotulokertymän ennakoidaan kasvavan edellisvuodesta noin 400.000 euroa. Verotulojen arvioimista vaikeuttaa myös koko maan tasolla edelleen viivästynyt noususuhdanteen alkaminen. Tämä tilanne luo merkittävää epävarmuutta talouden toimintaympäristöön niin mikro- kuin makrotaloudessakin. Talouden epävarmuutta aiheuttaa merkittävästi myös Ukrainassa jatkuva Venäjän hyökkäyssota ja siihen liittyvät laajat talouspakotteet ja vastapakotteet. Korkea inflaatio on tahtonut ja keskuspankit ovat löysänneet rahapolitiikkaansa. Sen pankkien tiukka luotuspolitiikka jarruttaa elinkeinoelämän investointihalukkuutta ja on osaltaan pitänyt Suomen taloussuhdanteen näkymät taantumassa. Myös Suomen talouden suhdannekäänteen jarruna on tärkeän kauppakumppanin, Saksan talouden sakkaminen. Tuoreena Suomelle tärkeän viennin elpymisen hidasteena on Yhdysvaltojen nykyinen tullipolitiikka.

Talousarvio vuodelle 2026 on noin 1,2 miljoonaa euroa alijäämäinen. Suunnitelmavuosista 2027 on myös 0,8 miljoonaa euroa alijäämäinen ja vuosi 2028 on 0,2 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Taseeseen aikaisemmin kertyneen noin 2,0 miljoonan euron kumulatiivinen ylijäämä ei riitä kattamaan kokonaan suunnittelukauden alijäämiä. Kattamatonta alijäämää alkaa kertyä vuonna 2026, koska talouden tasapainottamista ei ole saatu riittävästi tehtyä.

Joka tapauksessa kunnassa on tärkeää vahvistaa positiivista ja eteenpäin katsovaa ilmapiiriä tiukasta taloustilanteesta huolimatta. Tavoitteena tulee olla selvästi ylijäämäiset tilinpäätökset jo nykyisen valtuustokauden loppupuolella. Nykytilanteessa kunta kykenee toteuttamaan vain maltillista investointitasoa. Nettoinvestointien tason pitämiseen alhaisella tasolla tulevinakin vuosina on merkittävää painetta, jotta kunnan korkeaa poistotasoa saadaan laskettua selvästi. Kunnan heikko käyttötalous myös aiheuttaa paineita voimakkaaseen investointien priorisoimiseen, koska nykyisessä toimintaympäristössä kunnan tulovirta on oleellisesti aikaisempaa ohuempi.

1.1 Sijainti ja toimintaympäristö

Tuusniemen kunta sijaitsee maantieteellisesti Itä-Suomen keskipisteessä, kahden yliopistokaupungin välissä. Itä-Suomen suurimpaan kaupunkiin Kuopioon on 60 km ja toiseksi suurimpaan kaupunkiin Joensuuhun 76 km. Kuntakeskustan läpi kulkee valtatie 9, joka on yksi Suomen tärkeimmistä poikittaisväylistä. Tuusniemen kunnan rajanaapureita ovat etelässä Heinävesi ja Leppävirta, pohjoisessa Kaavi, lännessä ja pohjoisessa Kuopio, sekä idässä Outokumpu. Kunnan kokonaispinta-ala on 699,43 km², josta vesistöalueita on 22 %. Rantaviivan pituus on 1 068 km. Tärkeimpiä luontokohteita ovat Pohjois-Savon maakuntajärvi Juojärvi, historiallisesti merkittävä Ohtaansalmi, sekä ulkoilu- ja retkeilyalueena tunnettu Seinävuoren rotkolaakso.

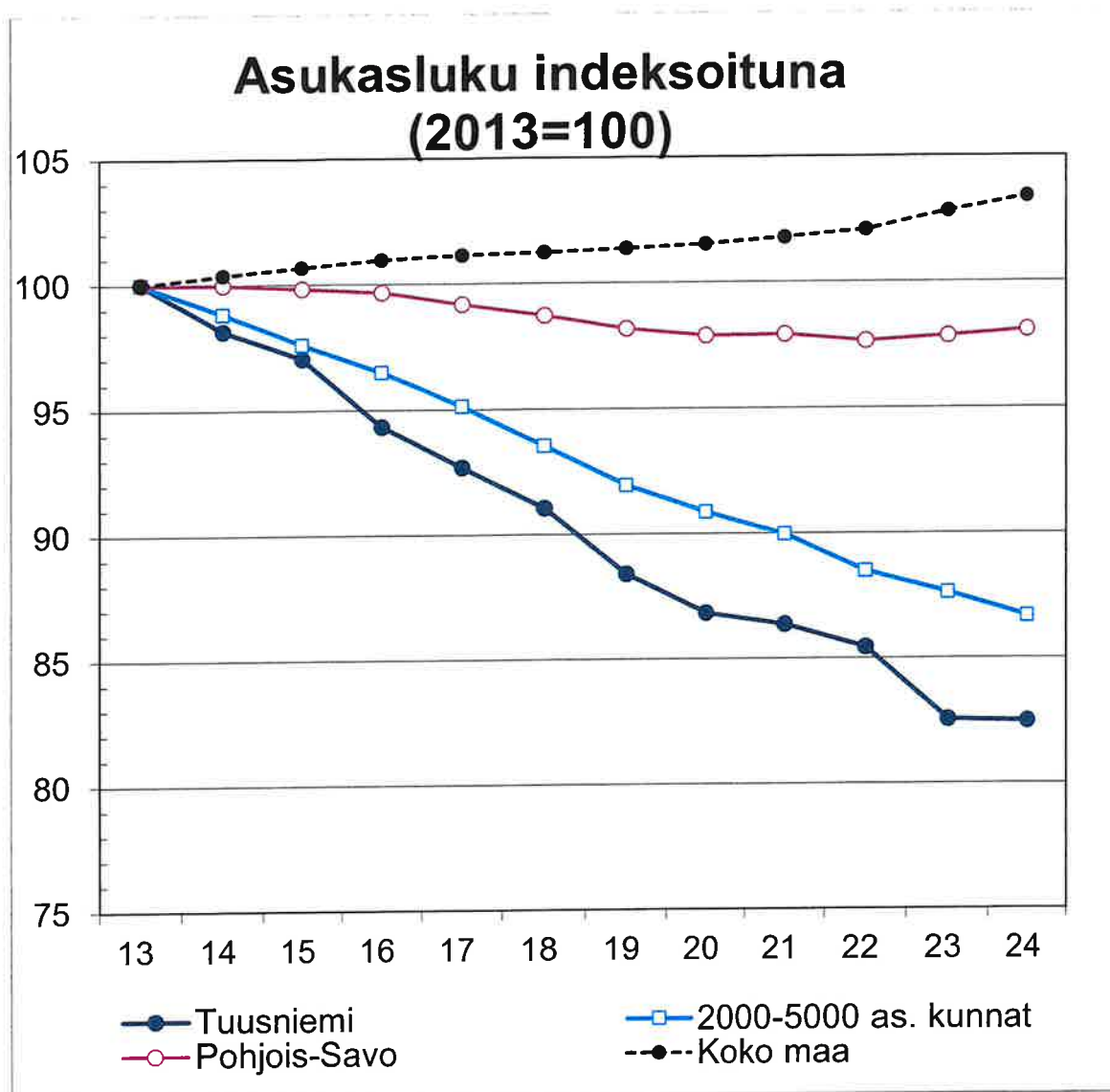
Tuusniemen kunta kuuluu Pohjois-Savon liittoon, Itä-Suomen aluehallintoviraston ja Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueeseen. Osa palveluista, kuten kansalaisopisto ja kirjasto on siirretty tuotettavaksi yhteistyössä Kuopion kanssa vastuukuntaperiaatteella. Vuoden 2025 alusta alkaen Kuopio on tuottanut myös Tuusniemen työllisyyspalvelut ja kotouttamispalvelut vastuukuntaperiaatteella. Lisäksi maaseutuhallinto ja ympäristöterveydenhuolto ovat Siilinjärven kunnan tuottamisvastuulla. Julkisista hankinnoista vastaa Sansia Oy ja ICT-palveluista Tiera Oy, lukuun ottamatta kunnan kotisivujen ylläpitoa, josta vastaa Istekki Oy. Näissä kaikissa yhtiöissä kunta on pienosakkaana. Talous- ja palkkahallinnon palvelut kunnalle tuottaa Monetra Pohjois-Savo Oy.

Kunnan toimintaympäristöön ennakoitaan merkittäviä muutoksia, mikäli hankintalain muutokset hyväksytään Eduskunnassa hallituksen esityksen mukaisina lähiaikoina.

1.2 Väestö

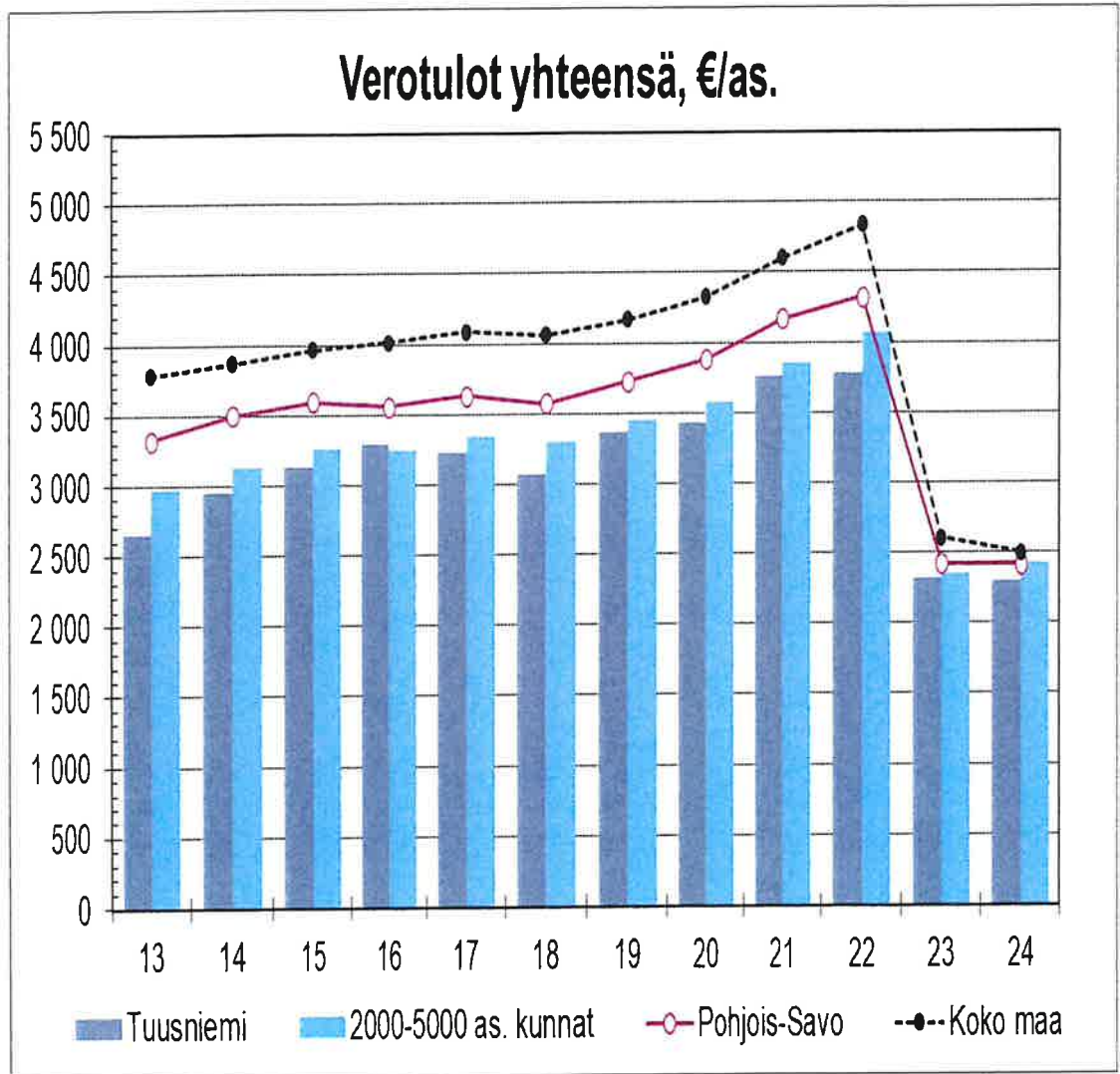
Tuusniemen kunnan väkiluku on laskenut jo vuosia melko tasaisesti. Kuluvana ja edellisvuonna väetön määrä kunnassa on laskenut aikaisempaa vähemmän. Vakituksia asukkaita Tuusniemellä oli 30.7.2025 ennakkotiedon mukaan 2303. Väestömäärä on alkuvuoden 2025 ajan kehittänyt edellisvuosista poiketen vain lievästi negatiivisesti, kokonaismuutoksen ollessa tammi-heinäkuussa -8 henkilöä. Syntyneitä on 4 ja kuolleita 24. Syntyvyyden enemmisyys on ollut negatiivinen ainakin vuodesta 2011 alkaen ja vuosittaiset vaihtelut ovat olleet melko maltillisia.

Väestömäärän myönteistä kehittymistä sekä ikärakennekehityksen oikaisemista pyritään toteuttamaan tehokkaalla asuinkunta-ajattelulla, panostamalla peruspalveluihin ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin, kuntakeskustan yleisilmeeseen sekä kilpailukykyisiin ja kehittyviin asuinalueisiin. Myös eteenpäin katsova ilmapiiri ja kuntatalouden tasapainosta huolehtiminen ovat Tuusniemen kunnan kilpailukyvyn edellytyksiä.

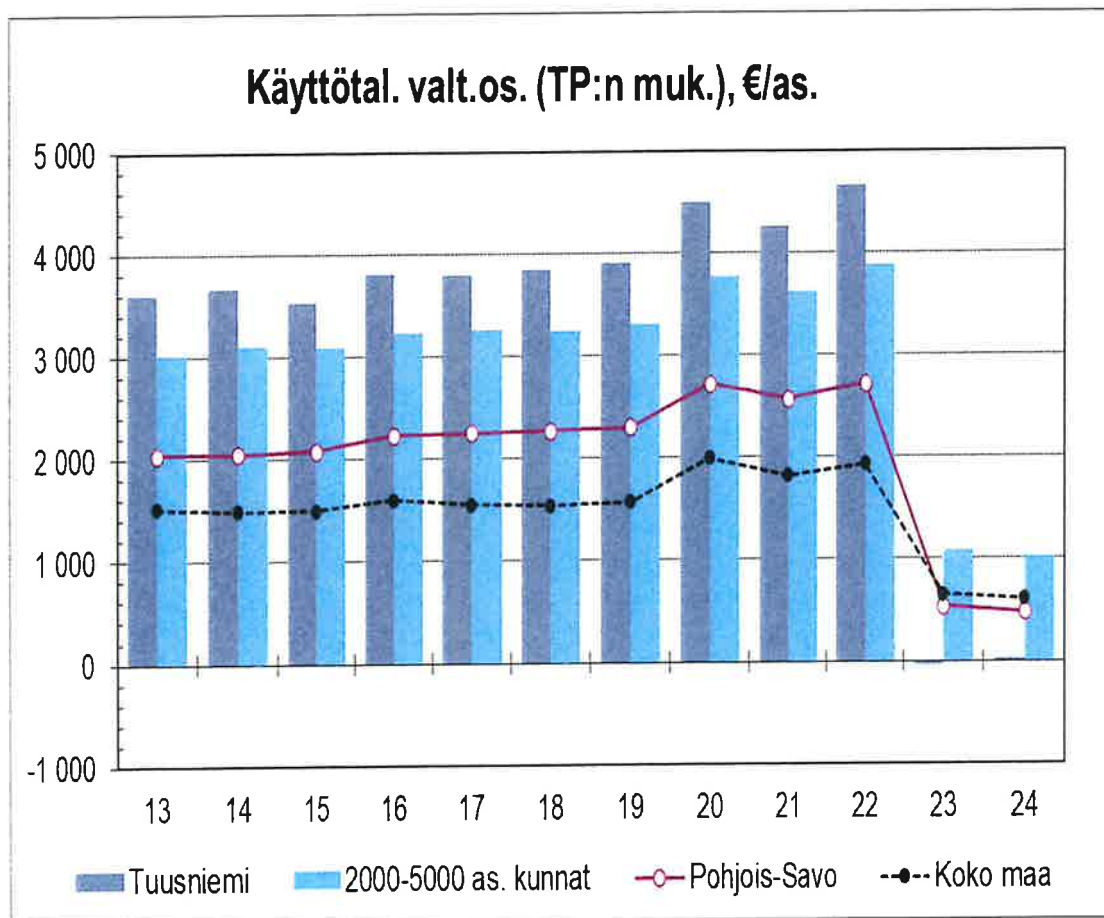

1.3 Verorahoituksen ja huoltosuhteen kehittyminen

Kunnan keskimääräinen asukaskohtainen verotulokertymä on viime vuodet noussut maltillisesti. Asukasta kohti verotulokertymä on ollut pääsääntöisesti hieman vastaavan kokoisia kuntia alempi. Vuoden 2023 asukaskohtaiset verotulot olivat kuitenkin keskimäärin samalla tasolla kuin vastaavan kokoisilla verrokkikunnilla. Verrattuna maakunnan ja koko maan keskiarvoon, on kunnan asukaskohtainen verotulokertymä selvästi alempi. Kunnan verotulot ovat lähes puolittuneet vuodesta 2023 alkaen, valtion leikattua kunnallisveroprosentteja hyvinvointialueiden rahoituspohjan järjestämiseen liittyen. Vuoden 2024 osalta Tuusniemen verotulokertymä on palautunut uudelleen verrokkikuntia alemmalle tasolle.

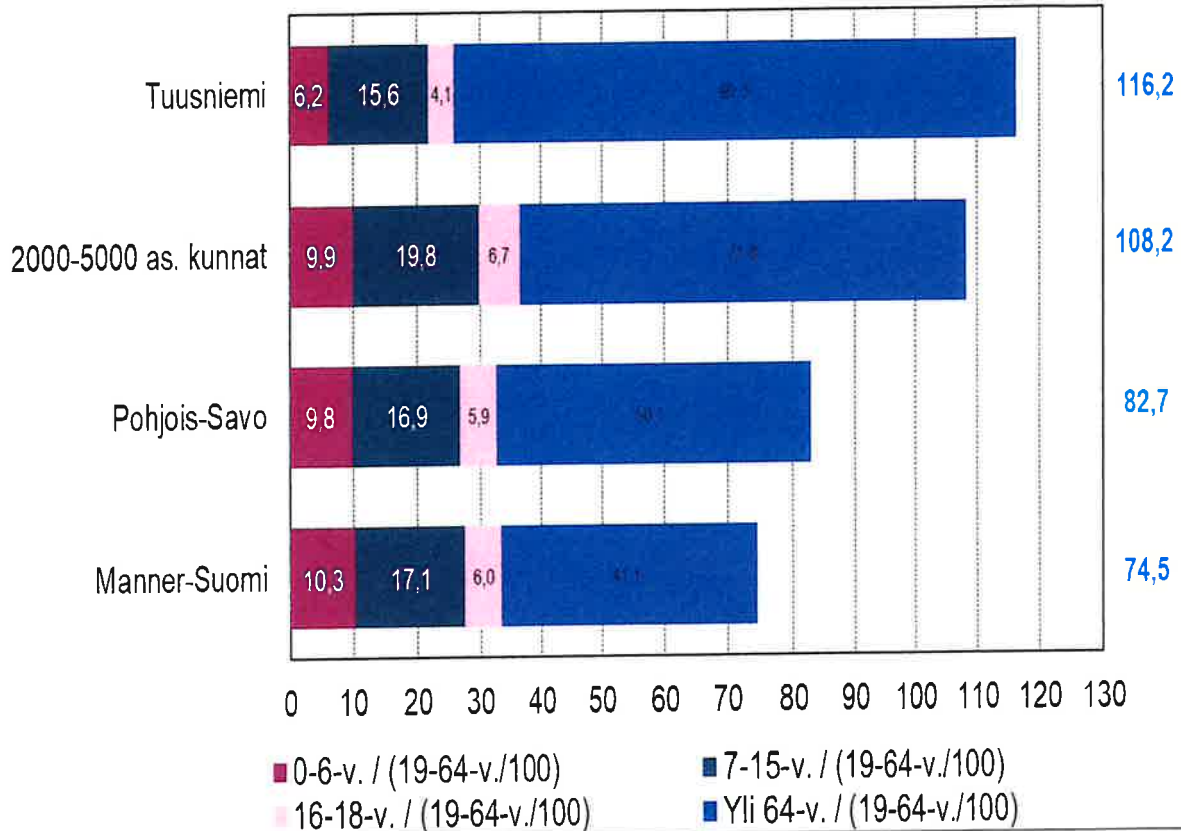

Kunnan valtionosuksien asukaskohtainen määrä on viime vuosina vuoden 2020 selvän nousun jälkeen kääntynyt vuonna 2021 laskuun ja noussut uudelleen vuonna 2022. Vuonna 2023 Tuusniemen kunnan käyttötalouden valtionosuudet ovat painuneet negatiivisiksi, mikä on juurisyynä kunnan käyttötalouden epätasapainolle. Tuusniemen keskimääräiset asukaskohtaiset valtionosuudet ovat olleet aikaisemmin selvästi muita suuremmat, verrataanpa niitä saman kokoluokan kuntiin, maakunnan tai koko maan asukaskohtaiseen keskiarvoon. Keskeisenä syynä tähän voidaan pitää väestön ikärakennetta ja valtionosuuksien määrätymisperusteena olevien indeksien, kuten sairastavuusindeksin korkeita lukemia. Vuodesta 2023 alkaen Tuusniemen käyttötalouden valtionosuuksien määrä on ollut heikko verrattuna muihin saman kokoluokan verrokkeihin, Pohjois-Savon maakunnalliseen keskiarvoon tai koko maan keskimääräiseen tilanteeseen.

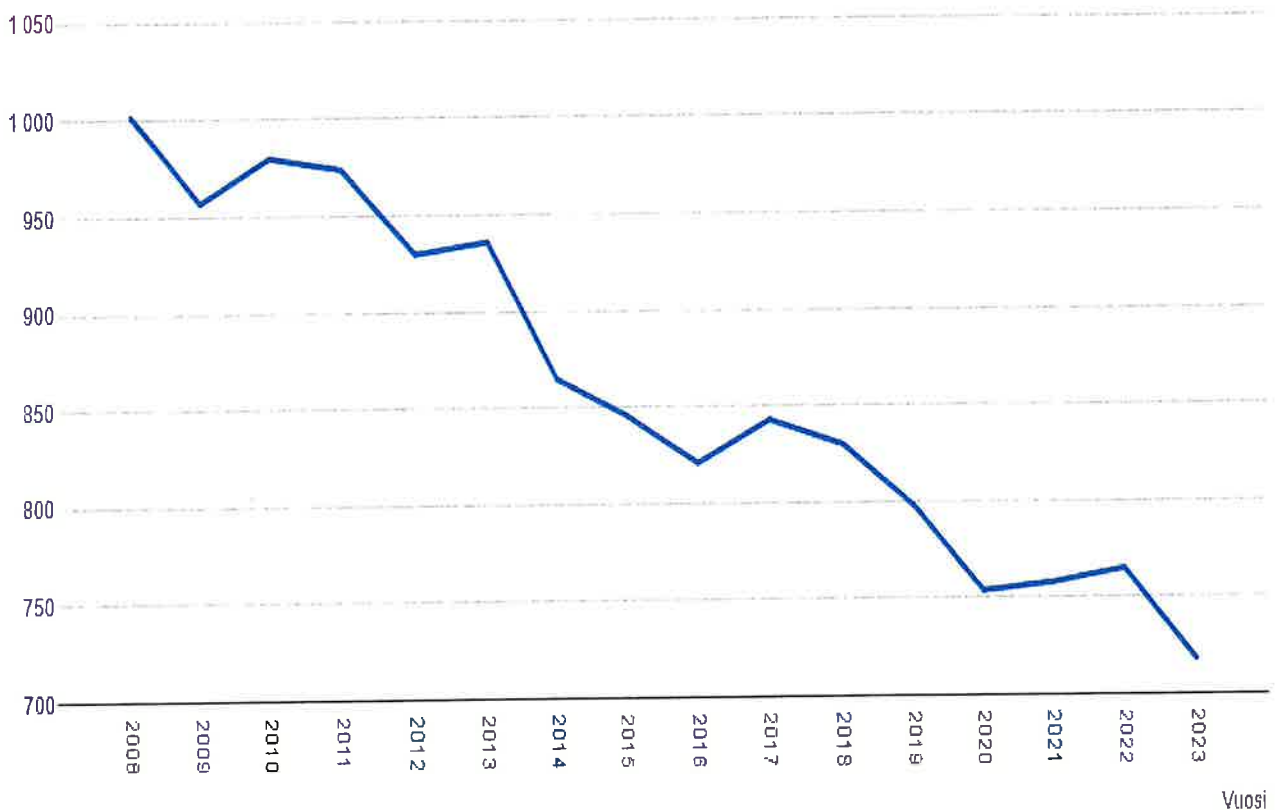
Tuusniemen kunnan huoltosuhde on ollut pitkään tyypillisesti pienten kuntien kaltainen, yli 64 -vuotiaiden määrä on korkea suhteessa työssä käyvään (15 – 64 -vuotiaat) ikäryhmään. Kunnan huoltosuhde vuonna 2024 oli selvästi korkeampi kuin pienten kuntien keskiarvo ja merkittävästi Pohjois-Savon maakunnan ja manner-Suomen kuntien keskiarvoa korkeampi. Väestöllinen huoltosuhde Tuusniemellä on heikentynyt viime vuodet vuosittain edellisistä vuosista selvästi yli 64 -vuotiaiden osuuden kasvun vuoksi.

Väestöllinen huoltosuhde 31.12.2024 (0-18 v. + yli 64 v. sataa 19-64 v. kohti)

Työllisten lukumäärän trendi on ollut Tuusniemellä heikkenevä vuodesta 2008 lähtien. Vuonna 2008 kunnan työllisten lukumäärä on ollut korkeimmillaan, ollen 1002 henkilöä. Vuosina 2009 ja 2016 työllisten määrä on hieman kasvanut kunnassa, mutta kääntynyt sen jälkeen heti seuraavan vuoden jälkeen uudelleen laskuun. Vuonna 2020 työllisten määrä on koko tilastointijakson toiseksi heikoin, ollen 758 työllistä. Vuonna 2022 työllisten määrä jatkoi vuonna 2021 alkanutta lievää nousua ollen 765 työllistä. Vuonna 2023 työllisten määrä on kääntynyt laskuun, ollen 718 työllistä.

Työlliset muuttujina Vuosi. Tuusniemi, Yhteensä, Yhteensä, Yhteensä, Työlliset.

1.4 Työpaikat ja elinkeinojen kehittäminen

Kunnan alueella olevien työpaikkojen määrän kehitys noudattelee tarkastelujaksolla maakunnallista keskimääräistä työpaikkojen kehitystä. Vuoden 2023 lopussa (tuorein käytettävissä oleva tilastotieto) kunnan alueella oli 579 työpaikkaa, kun vuotta aikaisemmin niitä oli 621. Työpaikkojen määrä on puolittunut 1990-luvun alusta, jolloin työpaikkoja oli 1162. Alkutuotannon osuus työpaikoista on 22,0 %, jalostuksen työpaikkojen osuus 21,5 % ja palvelujen työpaikkojen osuus 56,5 %. Kunnan työllisyysaste on 62,9 %, ollen maakunnan toiseksi alhaisin vuodelta 2023 olevan tilaston mukaan.

Työllisyysaste (%), 18–64-vuotiaiden työllisten osuus vastaavan ikäisestä väestöstä

Lähde: Tilastokeskus, Työssäkäynti

Kunta	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kuopio	65,3	66,7	67,2	66,3	65,3	65,1	65,9	67,5	69,3	69,2	67,7	70,3	71,4	70,5
Siilinjärvi	72,6	73,5	74,2	73,6	72,5	71,9	73,4	75,7	76,7	76,4	75,2	77,9	78,3	77,3
Kuopion seutukunta	66,4	67,8	68,2	67,4	66,4	66,1	67,0	68,7	70,4	70,3	68,7	71,4	72,3	71,4
Iisalmi	65,6	67,0	66,1	65,3	64,2	63,9	66,3	68,3	69,2	69,8	66,9	71,1	70,8	70,3
Kiuruvesi	61,2	62,5	63,0	61,6	62,0	62,2	64,4	66,8	67,1	69,1	66,6	70,5	71,8	71,7
Keitele	61,9	64,3	65,4	64,8	66,7	64,9	64,9	67,0	66,0	68,9	69,1	70,8	73,9	73,8
Lapinlahti	62,3	65,1	64,8	63,5	64,1	64,0	65,9	67,9	69,7	70,0	69,1	71,6	72,8	71,7
Pielavesi	60,2	62,0	61,2	60,8	61,2	62,5	63,3	64,7	65,5	66,8	68,3	69,8	71,0	69,4
Sonkajärvi	59,5	61,0	59,9	58,7	59,7	59,6	62,6	63,6	64,9	69,2	66,0	68,2	70,4	69,1
Vieremä	67,8	69,9	66,4	67,3	68,8	67,9	70,6	72,4	73,3	75,5	71,2	76,4	78,3	76,3
Ylä-Savon seutukunta	63,4	65,2	64,5	63,7	63,7	63,6	65,7	67,6	68,5	69,8	67,7	71,1	72,0	71,2
Suonenjoki	64,8	64,8	64,3	65,2	64,6	65,0	65,8	66,6	68,2	69,7	69,2	72,0	71,4	70,7
Rautalampi	61,0	61,3	61,9	60,3	62,1	62,0	63,4	64,7	67,6	67,5	68,1	69,3	70,2	69,7
Tervo	61,1	61,8	63,0	64,0	63,9	63,8	62,7	64,5	67,1	67,8	68,9	70,0	69,1	68,8
Vesanto	61,4	63,2	61,2	61,7	60,2	62,1	64,2	65,5	68,2	68,2	68,2	67,8	68,2	67,7
Sisä-Savon seutukunta	63,0	63,4	63,1	63,5	63,3	63,7	64,7	65,8	67,9	68,8	68,8	70,6	70,4	69,9
Kaavi	57,0	58,1	59,1	58,1	56,9	56,4	56,8	57,0	59,7	61,2	61,1	63,1	63,4	63,6
Rautavaara	55,5	56,1	55,3	54,8	56,8	53,8	53,1	57,5	58,5	58,1	58,7	61,3	62,1	62,8
Tuusniemi	59,0	60,1	58,2	58,8	56,3	56,1	56,5	59,7	60,8	60,6	59,3	61,7	64,1	62,9
Koillis-Savon seutukunta	57,4	58,4	57,9	57,6	56,6	55,7	55,9	58,1	59,8	60,3	59,9	62,2	63,4	63,2
Varkaus	59,4	60,0	59,3	58,9	58,7	58,5	60,3	62,3	62,7	65,1	62,7	66,4	67,9	67,1
Joroinen	63,1	64,0	64,3	64,0	64,3	65,0	67,0	68,5	71,0	71,3	71,4	72,8	73,1	72,6
Leppävirta	64,0	65,6	65,9	65,9	65,0	65,1	66,6	68,8	70,5	70,5	67,6	73,3	73,6	72,6
Varkauden seutukunta	61,1	62,0	61,7	61,4	61,1	61,2	62,9	64,9	65,9	67,4	65,2	69,1	70,2	69,3
POHJOIS-SAVO	64,5	65,9	65,9	65,2	64,7	64,5	65,7	67,5	69,0	69,5	67,9	70,8	71,7	70,9
Koko maa	68,9	69,9	69,6	68,6	68,0	67,8	68,6	70,5	72,1	72,1	69,5	72,4	73,5	72,5

Pohjois-Savon ELY-keskuksen työllisyyskatsauksen mukaan Pohjois-Savon työ- ja elinkeinotoimistossa oli syyskuun 2025 lopussa 1.462 työtöntä työnhakijaa enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Pohjois-Savon työttömyysprosentti oli syyskuun lopussa 11,4 % kun se vuotta aikaisemmin oli 10,2 %. Koko maan keskimääräinen työttömyysprosentti oli myös 11,4 %. Koillis-Savossa työttömyysprosentti oli syyskuun lopussa muita Pohjois-Savon seutukuntia korkeampi, ollen 13,9 %. Vuotta aikaisemmin se oli 11,4 %. Työttömien määrä kasvoi Koillis-Savossa 19,0 % vuoden 2024 vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Tuusniemellä työttömyysprosentti oli syyskuun 2025 lopussa, 14,6 %. Syyskuussa 2024 kunnan työttömyysprosentti oli 10,0 %. Työttömien määrä Tuusniemellä oli syyskuun 2025 lopussa 122, kun se oli vuotta aikaisemmin 88.

Tuusniemen elinkeinojen kehittäminen muodostuu elinkeinotoimijoista sekä kunnan toimielimien tekemistä elinkeinopoliittisista päätöksistä. Vuonna 2025 kunnan elinkeinotoimesta ja yrityspalveluista vastaa edellisen vuoden tapaan sopimusperusteisesti Tuusniemen Teollisuus Oy. Kuntaan on palkattu elinvoima-asiantuntija, jonka tehtäviin sisältyy tuottaa kunnan elinkeinoyhtiölle toimitusjohtajapalvelut. Yhteistyötä tehdään mm. Tuusniemen Yrittäjät ry:n ja Kalakukko ry:n kanssa. Toiminnassa noudatetaan Tuusniemen kuntastrategian 2024 – 2026 linjauksia ja painopistealueita. Kuntaan ollaan parhaillaan laatimassa uutta kuntastrategiaa, jota noudatetaan sen hyväksymisestä alkaen.

1.5 Talous ja investoinnit

Kuntastrategian mukaan tavoitteena tulee olla terve kuntatalous, joka vaatii jatkossakin toiminnallisia ja taloudellisia muutoksia. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää toimintakulujen leikkauksia ja toimintatuottojen kasvattamista. Kunnan toimialoilla on suuri vastuu toimialakohtaisen talousarvion pitävyydestä ja mahdolliset muutokset tulee ensisijaisesti kattaa toimialan sisältä ja vasta toissijaisesti hakea muutosta talousarvioon valtuustolta. Kunnan talouden tasapaino on alkaneella strategiakaudella keskeinen tavoite, johon kuntaorganisaation tulee tinkimättömästi sitoutua kaikilla tasoilla.

Verotulot kasvavat vuonna 2026 reilut 400.000 euroa. Yhteisöveron jako-osuuden mukaisen yhteisöverotuoton, kunnallisveron ja kiinteistöverotulojen ennakoidaan kasvavan edellisvuodesta. Kunnan valtionosuudet ovat noin -14.000 euroa. Tämän aiheuttaa kunnan peruspalvelujen valtionosuuden negatiivisuus, yli -1,6 miljoonaa euroa ennen tasausta. Negatiivista peruspalvelujen valtionosuutta kuitataan kunnalta valtiolle muista valtionosuuksista ja verotulomeneysten kompensaatista. Loppuosa, -14.000 euroa kuitataan valtiolle kotikuntakorvauksesta. Kunnan tulovirran heikentyminen luo entistä suurempaa painetta kunnan investointien tiukkaan priorisoimiseen, käyttötalousmenojen kasvun hallintaan, sekä erityisesti kunnan tulopohjan vahvistamiseen.

Kunnan tuloveroprosentti vuodelle 2026 on 9,9 %. Vuoden 2025 kunnallisveroprosentti on 9,4 %. Kuntien yhteisöveron jako-osuus säilyy edellisvuoden tasolla. Kiinteistöverojen tasot on päätetty pitää ennallaan. Kuntastrategian mukaan tulevina vuosina verojen korottamista tulee välttää. Kunnan talouden paha epätasapaino luo kuitenkin suurta painetta verojen korotuksille osana kunnan talouden tasapainottamistoimia ja talousarvion suunnitelmavuosien saamista kuntalain mukaiselle talouden tasapainon tasolle.

Taksojen ja maksujen korottamista tulee harkita vuosittain ja tavoitteena on, että taksat ja maksut kattavat lähtökohtaisesti niiden kohteena olevista toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset tai kustannuksille yleisesti hyväksytyt omavastuuosuudet. Taksoissa on luonnollista pyrkiä noudattamaan ympäristökuntien vastaavia tasoja.

Henkilöstön tarkoituksenmukaista määrää ja sijoittumista eri tehtäviin tulee jatkossakin tarkastella kattavasti. Uusia toimintatapoja, palvelujen sähköistämistä ja automatisointia tulee edistää kaikilla toimialoilla. Henkilöstön joustavaa liikkuvuutta ja sisäisiä siirtoja pyritään toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan.

Kunnan kireän taloustilanteen vuoksi investointeja on pitänyt viime vuosina priorisoida ja nettoinvestointitasoa laskea. Vuonna 2022 nettoinvestoinnit olivat noin 0,3 miljoonaa euroa. Vuonna 2023 nettoinvestoinnit olivat noin 0,5 miljoonaa euroa. Vuoden 2024 talousarviossa nettoinvestointeihin on varattu yhteensä noin 0,4 miljoonaa euroa. Vuoden 2025 talousarviossa on varauduttu 0,4 miljoonan euron suuruisiin nettoinvestointeihin. Vuoden 2026 talousarviossa on varauduttu 0,6 miljoonan suuruisiin nettoinvestointeihin. Investointien painopiste on viime vuosien tapaan selkeästi korjausinvestoinneissa.

Vuonna 2022 talousarviolainaa ei ollut tarpeen nostaa. Vuonna 2023 talousarviolainaa nostettiin 1,0 miljoonaa euroa. Vuoden 2024 talousarviolainaa on nostettu 1,5 miljoonaa euroa. Vuonna 2025 talousarviolainaa ei nostettu. Tulevina vuosina tarve lainanottoon pienenee vain, mikäli investoinnit pysyvät suunnitellusti alhaisella tasolla ja käyttötaloutta saadaan selvästi nykyistä paremmin tasapainoon.

1.6 Tulevaisuuden näkymät

Tuusniemen valtuuston hyväksymässä kuntastrategiassa ohjataan kunnan toimintaa ja taloutta vuosina 2024 - 2026. Lähtökohdaksi on asetettu palvelutuotannon tehostaminen sekä elinkeinoihin panostaminen. Kuntastrategia sisältää linjauksia, jotka ohjaavat kunnan luottamus- henkilöiden sekä henkilöstön toimintaa. Kuntastrategia on päivitetty viimeksi kesällä 2024.

Tuusniemen kuntaan ollaan parhaillaan laatimassa uutta kuntastrategiaa. Se tulee valtuustoon päätettäväksi joulukuussa 2025 tai viimeistään vuoden 2026 alkukuukausina.

Strategian käytännön toteuttamisen päävastuu on kunnanhallituksella, lautakunnilla sekä kunnan johtoryhmällä. Strategian johdonmukainen toteuttaminen vaatii luottamusjohdon sekä virkamiesjohdon selkeää työnjakoa ja sitoutumista omien tehtävien hoitamiseen. Kuntastrategia on yhteinen näkemys siitä mihin suuntaan Tuusniemen kunta on menossa.

Viime vuosien tilinpäätöksistä laskettujen keskeisten tunnuslukujen mukaan Tuusniemen kunnan talous on epätasapainossa. Vuodesta 2023 alkaen keskeisenä yksittäisenä syynä kunnan talouden epätasapainoon ovat voimakkaasti negatiiviset peruspalvelujen valtionosuudet. Aiempien vuosien ylijäämät antavat enää vain hyvin vähän aikaa reagoida taloustilanteeseen. Kuntastrategiassa kiinnitetään myös erityistä huomiota kuntatalouden tasapainoon strategiakaudella.

Kuntastrategian 2024 – 2026 ydin:

Visio

Tulevaisuuden visiona Tuusniemi haluaa olla vahvasti tavoitteellinen suunnannäyttäjä ja näyttää esimerkkiä rohkeasta uudistumiskyvystä. Näin Tuusniemi voi menestyä kuntamurroksessa uudistuen.

Arvot

Rohkeus ja rakkaus ovat yhtä aikaa sekä arvoja strategiassa, että brändiviesti. Rohkeus vahvistaa elinvoimaa ja rakkaus vahvistaa hyvinvointia.

Toimintatavat

Kunta toimii avoimesti ja rohkeasti, tavoitteenaan hyvä vuorovaikutussuhde asukkaiden, yrittäjien, järjestöjen, henkilöstön ja luottamushenkilöiden kesken. Kunta tekee yhteistyötä ja verkostoituu ympäröivien kuntien ja kaupunkien kanssa, sekä osallistuu alueellisen yhteistyön kehittämiseen.

Kuntarakenteet ja palvelutuotanto

Kunnassa otetaan huomioon muuttuva toimintaympäristö ja tehdään tarvittaessa korjaavat päätökset. Palvelut tuotetaan taloudelliset ja toiminnalliset näkökulmat huomioon ottaen joko omana tai ostettuna palveluna. Kuntayhteistyötä tehdään mahdollisimman kevyellä organisatiolla niin, että siitä on taloudellista ja toiminnallista hyötyä. Muutoksiin vastataan joustavasti ja ketterästi.

Kuntatalous

Tavoitteena on tasapainoinen kuntatalous, joka vaatii jatkossakin toiminnallisia ja taloudellisia muutoksia. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää toimintakulujen leikkauksia ja toimintatulojen kasvattamista. Toimialoilla on jatkossa yhä suurempi vastuu toimialakohtaisen talousarvion pitävyydestä ja mahdolliset talousarviomuutokset tulee kattaa ensisijaisesti kunkin toimialan sisäältä. Kuntatalouden tasapainovelvoite koskee koko kuntakonsernia eli myös kunnan määräysvallassa olevia tytäryhteisöjä.

2 Organisaatio ja henkilöstö

2.1 Organisaatiorakenne

Kuntalain vaatimusten mukaisesti laadittu nykyinen kunnan hallintosääntö hyväksyttiin kunnanvaltuuston kokouksessa 8.5.2017 § 10 ja se tuli voimaan 1.6.2017. Sen jälkeen kunnanvaltuusto on päivittänyt sitä tarvittaessa.

Päivitetty ja ajan tasalla oleva organisaatiokaavio lisätään vuosittain tilinpäätös- ja talousarvioasiakirjojen liitteeksi.

Tuusniemen kunnan organisaatio muodostuu kunnanvaltuustosta, kunnanhallituksesta, keskusvaali-, tarkastus-, sivistys- ja teknisestä lautakunnasta.

Kunnan henkilöstö jakautuu keskushallintoon, sivistystoimeen ja tekniseen toimeen, joita johtavat toimialajohtajat toimivat lautakuntiensa esittelijöinä.

Kunnanjohtaja toimii kunnanhallituksen esittelijänä, johtoryhmän esimiehenä sekä vastaa mm. ylikunnallisesta yhteistyöstä, konserniohjauksesta ja valvonnasta, edunvalvonnasta ja verkostoista, viestinnästä ja tiedottamisesta sekä valmiussuunnittelusta.

Lisäksi kunnan organisaatioon kuuluvat ylikunnalliset toimijat, joista Kuopion kansalaisopiston ja kirjaston seurantavastuu sivistystoimen toimialajohtajalle (rehtori) ja Koillis-Savon Vesi Oy:n, Tuusniemen Aluelämpö Oy:n sekä Jätekuikko Oy:n seurantavastuu tekniselle johtajalle.

Kunnan johtoryhmään kuuluvat kunnanjohtaja ja toimialajohtajat. Kunnan henkilöstöä laajasti koskettavat asiat käsitellään YHTY-toimikunnassa.

2.2 Henkilöstöohjelma

Tuusniemen kunnan henkilöstöohjelman tavoitteena on toimiva, osaava ja vuorovaikutteinen työyhteisö, jossa työskentely on mielekästä ja palkitsevaa. Jokainen työntekijä ja esimies on oman työpaikkansa kehittäjä, etsien uusia tapoja ja menetelmiä suorittaa palvelutehtävänsä tehokkaammin ja joustavammin.

Henkilöstön on määrältään ja osaamiseltaan vastattava palvelutuotannon tarpeita ja taloudellisia resursseja sekä oltava motivoitunut työskentelemään asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Työnantajan ja henkilöstön tavoitekeskustelun tulee olla kahdensuuntaista, jatkuvaa ja rakentavaa. Henkilöstöohjelman onnistuneen toteuttamisen edellytyksenä on myös osallistuva, ihmisläheinen ja oikeudenmukainen johtaminen. Henkilöstölle on tarjottava mahdollisuudet itsensä kehittämiseen ja kannustusta vastuun ottamiseen sekä oma-aloitteisuuteen.

Henkilöstöohjelman päivittämisen valmistelevat YHTY-toimikunta ja keskushallinto. Toimintaympäristön muutokset sekä kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen päätökset huomioidaan henkilöstöohjelman päivittämisen yhteydessä.

Tuusniemen kunta soveltaa henkilöstöohjelmaa myös järjestäytymättömään henkilöstöön. Henkilöstöohjelman lisäksi kunnassa noudatetaan kunta-alan virka- ja työehtosopimuksia sekä voimassa olevaa hallintosääntöä.

2.3 Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma

Laki taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä tuli voimaan 1.1.2014. Sen tarkoituksena on edistää työntekijöiden ammatillisen osaamisen kehittämistä. Tällä tarkoitetaan työntekijöille tarjottavaa suunnitelmallista koulutusta, joka on tarpeen työntekijöiden ammatillisen osaamisen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi vastaamaan työn ja työtehtävien asettamia vaatimuksia ja ennakoitavissa olevia muuttuvia osaamistarpeita.

Laki koulutuksen korvaamisesta mahdollistaa koulutuskorvauksen niille työnantajille, joilla ei ole oikeutta koulutusvähennykseen elinkeinoverolain perusteella. Koulutuskorvauksen saamisen edellytyksenä on, että työnantajan järjestämä koulutus perustuu koulutussuunnitelmaan.

Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma on osa henkilöstöohjelmaa ja se päivitetään vuosittain.

2.4 Tietoturva

EU:n yleinen tietosuoja-asetus (GDPR) astui voimaan 25.5.2018 koko Euroopan unionin alueella sekä yksityisellä että julkisella sektorilla. Asetus määrittelee rekisteröidyn eli henkilön oikeudet ja rekisterinpitäjän eli tietojenkäsittelystä vastaavan velvollisuudet. Tietosuoja-asetuksen tavoitteena on suojata rekisteröityjen oikeuksia digitalisoituneessa ympäristössä sekä yhdenäistää käytäntöjä koko EU:n alueella.

Kunnanhallitus hyväksyi 10.6.2019 § 87 Tuusniemen kunnan tietosuoja- ja tietoturvapoliittikan, jossa määritellään tietosuojaa ja tietoturvallisuutta koskevat periaatteet, vastuut ja tavoitteet.

Tuusniemen kuntaan on myös nimetty tietosuojavastaava.

3 Vuoden 2026 talousarvion ja vuosien 2026 - 2028 taloussuunnitelman laadinta-perusteet

Valtiovarainministeriön kuntatalousohjelman vuosille 2026 - 2029 mukaan valtion toimenpiteiden yhteisvaikutusten arvioidaan heikentävän kuntataloutta kokonaisuudessaan noin 170 miljoonaa euroa suhteessa edellisen vuoden talousarvioon. Iso kuva ei ole muuttunut keväällä 2025 tehdystä talouden sopeutuspaineen arvioinnista, vaikkakin arvioitu rahoituksen tasapaino on heikentynyt. Kunnallisveron laskennallinen korotuspaine kasvaa tarkastelukauden loppua kohden mentäessä koko maan tasolla, mutta vuonna 2028 tilanne tasoittuu vuoden 2023 valtionosuuksien takaisinperinnän ja hallitusohjelman mukaisen peruspalvelujen valtionosuuden indeksijarrun poistussa.

Erityisesti pienemmissä kuntakokoryhmissä laskennallinen veroprosentin korotuspaine kasvaa joinakin vuosina merkittävästi. Laskennallinen korotuspaine näkyy myös negatiivisena vuosikatteenä ja tilikauden tuloksena. Veropohjan rapautuminen voi olla kasvava uhka varsinkin pienemmissä kuntakokoryhmissä, jos kehitys jatkuu väestöennusteen mukaisesti.

Tarkastelujakson aikana toiminnan ja investointien rahavirta on laskenut koko maan tasolla ja kaikissa kuntakokoryhmissä negatiiviseksi. Tarkastelukauden lopussa, vuonna 2029, toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan olevan negatiivinen kaikissa kuntakokoryhmissä, koko maan tasolla noin -163 euroa asukasta kohden. Ratkaisuja tulojen ja menojen epätasapainoon ovat menojen sopeutustoimenpiteet ja veronkorotukset.

Vuonna 2026 negatiivisen vuosikatteen kuntia on arvion mukaan 32, mikä on selvästi enemmän kuin edeltävänä vuonna. Negatiivisen vuosikatteen kuntien lukumäärä kasvaa kuitenkin merkittävästi tarkastelukauden loppua kohden. Negatiivisen vuosikatteen kunnista suurin osa on alle 10 000 asukkaan kuntia ja kauden lopussa mukana ei ole yhtäkään yli 20 000 asukkaan kuntaa tai kaupunkia. Kuntakokoryhmittäisiin ja kuntakohtaisiin arvioihin tulee suhtautua varauksella ja pitkälle meneviä tulkintoja välttämällä, mutta tarkastelulla voidaan saada suuntaa erikokoisten kuntien talouden kehityksestä.

3.1 Talousarvion laadintaperusteet

Kunnanhallitus hyväksyi kokouksessaan 29.9.2025 § 182 käyttötalousraamin vuoden 2026 talousarvion laadintaa varten. Käyttötalousraami laadittiin alustavien vero- ja valtionosuustietojen perusteella.

Toimialojen tulee seurata määrärahojen toteutumista vastuullisesti ja mahdolliset määrärahayli-tykset tulee pyrkiä kattamaan oman toiminnan säästöillä ja kululeikkauksilla. Mikäli toimiala ei pysty kattamaan määrärahaylitystä omilla toimillaan ja talousarvio uhkaa ylittyä, on ylitykselle haettava määrärahamuutos viipymättä kunnanvaltuustolta.

Kuntastrategian mukaan tavoitteena on tasapainossa oleva kuntatalous, joka vaatii jatkossakin toiminnallisia ja taloudellisia muutoksia. Sopeutustoimet ovat välttämättömiä ja niitä tulee jatkaa, jotta kunnan talous saadaan tasapainoon.

Veroprosentit 2012-2026

	<u>2012- 2013</u>	<u>2014</u>	<u>2015</u>	<u>2016</u>	<u>2017- 2022</u>	<u>2023</u>	<u>2024- 2025</u>	<u>2026</u>
Tulovero-%	19,75	20,00	21,00	22,00	22,00	9,36	9,4	9,9
Kiinteistövero-%								
Maapohjan yleinen kiinteistövero							1,30	1,30
Vakinainen asunto	0,50	0,50	0,55	0,65	0,65	0,65	0,65	0,65
Muut kuin vakituinen asuinrakennus	1,10	1,10	1,10	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25
Yleinen kiinteistövero	0,70	0,90	1,00	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15
Yleishyödyllisten yhteisöjen kiinteistövero					0,00	0,00	0,00	0,00
Voimalaitosrakennus	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3,10	3,10

Erilaisten vähennysten johdosta kuntien tuloveroprosentit (nimellinen veroaste) ei vastaa todellista veroastetta kunnissa. Efektiivinen veroaste tarkoittaa maksuunpannun kunnallisveron suhdetta ansiotuloihin.

Tuusniemen efektiivinen veroaste -% 2019 – 2025

<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>	<u>2022</u>	<u>2023</u>	<u>2024*</u>	<u>2025*</u>
13,23	13,35	13,36	13,28	6,04	6,15	6,49

*) Ennuste

Taloussuunnitteluvuodet 2026-2027 on laadittu tiedossa olevien toiminnallisten muutosten, talousnäkömien ja ennusteiden mukaisesti.

Vuoden 2026 talousarviossa koko kunnan toimintatuottojen arvioidaan kasvavan 72.652 euroa vuoden 2025 arvioidusta tasosta. Toimintamenot ovat noin 273.899 euroa suuremmat kuin vuoden 2025 talousarviossa.

Mikäli kunta joutuu nostamaan uutta lainaa, kääntyvät myös korkomenot nousuun. Rahoitus-tuottoihin kirjattavien osinkojen ja muiden pääomatulojen oletetaan pysyvän lähes samalla tasolla.

Suunnitelman mukaiset poistot (851.835 euroa) on laskettu kunnanvaltuuston 13.11.1996 § 49 ja 17.12.2012 § 50 hyväksymien poistosuunnitelmien mukaisesti. Uusi 17.12.2012 hyväksytty SUMU-poistosuunnitelma koskee uusia 1.1.2013 jälkeen toteutuneita investointihankkeita. 31.12.2012 saakka toteutuneiden investointihankkeiden SUMU-poistot lasketaan vuonna 1996 hyväksytyn poistosuunnitelman mukaisesti jatkossakin. SUMU-poistojen päivitys IV-nuohouksen osalta kunnanhallituksen päätös 7.12.2020 § 182 voimaan 1.1.2021.

Poistoeron kirjauksiin sisältyy aikaisempien vuosien investointivarausten käytöstä muodostunut poistoeron kirjaus (111.116 euroa).

Poistoeromuutosten jälkeen vuoden 2026 talousarvioesitys on 1.259.483 euroa alijäämäinen.

Taloussuunnitteluvuosina SUMU-poistot tulevat vähenemään, mikäli uusia merkittäviä investointeja ei tehdä (oletus). Toisaalta uuden poistosuunnitelman mukaiset lyhyemmät poistoajat 1.1.2013 jälkeen valmistuneista investointihankkeista ovat kasvattaneet poistoja.

3.2 Talousarvion sitovuus

Talousarvion sitovia eriä ovat kuntalain 110 §:n mukaisesti kunnanvaltuuston hyväksymät toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ja niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Sitovuustaso päätetään talousarvion hyväksymisen yhteydessä.

Talousarvion sitovuustason määrittelyn yhteydessä määritellään myös tilivelvolliset. Luettelo tilivelvollisista on liitetty osioon "Tilivelvolliset, käyttötalousosa". Tilivelvolliset on merkitty myös talousarvion käyttötalousosan tehtäväkohtaisiin talousarvioesityksiin.

Talousarvion sitovuus 1.1.2026 alkaen

Taulukossa 4 "Määrärahojen ja tuloarvioiden yhteenvetolaskelma" on esitetty käyttötalouden, investointien ja rahoitusosan sitovuustasot.

Toimialoille asetetut sitovat tavoitteet, mittarit ja tavoitetasot on esitetty toimialakohtaisissa talousarvioesityksissä.

Käyttötalousosa

Käyttötalousosassa toimialojen sitovuustasona on bruttomääräraha eli toimintatuotot ja toimintakulut, ilman arvonlisäveroja. Poikkeuksellisesti ateriapalvelut ja vesihuolto ovat nettositovia. Näiden toimintojen tulisi kattaa omilla toimintatuotoillaan kaikki toimintakulut.

Investointiosa

Investoinneissa yli 180.000 euron hankkeet, niiden hanketavoitteet ja kustannusarviot ovat kunnanvaltuustoon nähden sitovia hankekohtaisesti.

Alle 180.000 euron hankkeet ovat valtuustoon nähden sitovia taseen pysyvien vastaavien "Aineelliset hyödykkeet" ryhmän omaisuuslajien mukaisesti, esimerkiksi rakennukset, kiinteät rakenteet ja laitteet, koneet ja kalusto. Alle 180.000 euron hankkeiden hankekuvaukset ja kustannusarviot eivät ole kunnanvaltuustoon nähden sitovia, vaan ne käsitellään ja hyväksytään asianomaisen hallintokunnan lautakunnassa, esim. teknisessä lautakunnassa, hankekohtaisesti.

Tuloslaskelma

Tuloslaskelma on kunnanvaltuustoon nähden sitova verotulojen, valtionosuuksien, rahoituskulojen ja –tuottojen, satunnaisten erien ja tilinpäätössiirtojen osalta.

Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma on kunnanvaltuustoon nähden sitova antolainauksen muutosten (uudet antolainat ja lainojen lyhennykset), lainakannan muutosten (uudet talousarviolainat ja lainojen lyhennykset) ja oman pääoman muutosten osalta. Tunnuslukujen tavoitearvojen osalta valtuustoon nähden sitovia erä ovat toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ja lainanhoitokate.

3.3 Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Julkisen toiminnan luotettavuuden edellytys on riittävä ja näkyvä valvonta, jonka avulla pyritään saamaan kohtuullinen varmuus toiminnan järjestämisestä päätösten ja organisaatiolle asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Valvonta jakaantuu ulkoiseen ja sisäiseen valvontaan. Ulkoinen valvonta on toimivasta johdosta riippumatonta, ja sitä toteuttavat valtuuston valitsema tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja. Ulkoista valvontaa toteuttavat myös kuntalaiset (muutoksenhaku, julkisuusperiaate), aluehallinnon viranomaiset ja muut viranomaiset.

Operatiiviseen johtamiseen kuuluva sisäinen valvonta ja sen järjestäminen on kunnan toimivan johdon ja tilivelvollisten tehtävänä ja vastuulla. Kuntalain 123 §:n mukaan kunnan tilintarkastajan on tarkastettava, onko kunnan sisäinen valvonta, riskienhallinta ja konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti.

Kunnan hallinnon ja talouden valvonta sekä riskien hallinta järjestetään siten, että ulkoinen ja sisäinen valvonta yhdessä muodostavat kattavan valvontajärjestelmän. Sisäisen valvonnan menetelmiä käytetään soveltuvin osin myös kuntakonsernin tytäryhtiöiden valvonnassa.

Sisäisen valvonnan periaatteiden ja linjausten määrittely kuuluu kunnanvaltuustolle ja järjestämisvastuu kunnanhallitukselle. Kunnan johdon vastuulla on luoda edellytykset toimivalle sisäiselle valvonnalle.

Toimialajohtajat vastaavat siitä, että sisäinen valvonta ja riskien hallinta huomioidaan, toteutetaan ja raportoidaan taloussuunnittelusta tilinpäätökseen, kattaen koko tilikauden.

Valtuusto on hyväksynyt 15.3.2021 § 11 "Tuusniemen kunnan sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan perusteet 1.4.2021 alkaen" –ohjeen. Kunnanhallitus on hyväksynyt 1.2.2022 voimaan tulleen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen 31.1.2022 § 14.

3.4 Kunnan konsernin ohjaus

Valtuusto on hyväksynyt nykyisen konserniohjeen 11.5.2020 § 12. Konserniohjeella on luotu puitteet kuntakonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen omistajaohjaukselle kunnan tavoitteiden mukaisesti. Ohjeella on muun muassa yhtenäistetty konserniyhteisöjen hankintatointa, hallintoa, johtamiskäytäntöjä, sisäistä valvontaa, rahoitusta, raportointia, riskienhallintaa ja konsernitilinpäätöksen laadintaa. Konserniohje on tullut voimaan 1.7.2020.

Konserniohjeen mukaan tytäryhteisöjen tulee antaa puolivuositain kirjallinen raportti toiminnastaan ja taloudestaan kunnanhallitukselle.

Konsernille asetetaan seuraavat tavoitteet:

Konsernin toimintatulot toimintamenoista, %: vähintään 20 %

Konsernin vuosikate poistoista, %: vähintään 35 %

Konsernin omavaraisuusaste, %: vähintään 45 %

Konsernin laina €/asukas: alle 4.000 €.

4 Määrärahojen ja tuloarvioiden yhteenvetolaskelma

Talousarvion yhteenvetolaskelmaan on koottu käyttötalous-, investointi-, tuloslaskelma- ja rahoitusosan valtuustoa nähden sitovat erät. Taulukkoon on merkitty myös määrärahojen ja tuloarvioiden sitovuustasot eli ovatko arviot brutto- vai nettomääräisiä.

	Sitovuus 1)	Määrärahat	Tuloarviot
KÄYTTÖTALOUSOSA			
Keskusvaalilautakunta	B	-105	
Tarkastuslautakunta	B	-22 437	
Kunnanhallitus			
Keskushallinto	B	-1 248 906	554 307
Elinkeinotoimi ja kehittämispalvelut	B	-236 500	
Muu yleis- ja keskushallinto	B	-606 922	9 000
Ateriapalvelut	N	-624	
Sivistystoimi			
Perusopetus	B	-3 617 546	1 093 000
Lukiokoulutus	B	-599 382	10 000
Varhaiskasvatus	B	-854 985	36 000
Kansalaisopisto	B	-201 944	94 000
Kirjasto	B	-197 704	
Vapaa-aikatoimi	B	-392 439	32 850
Tekninen toimi			
Yhdyskuntatekniset palvelut	B	-365 611	16 700
Kiinteistötoimi	B	-1 459 636	1 563 923
Ympäristöpalvelut	B	-181 753	22 400
Vesihuolto	N		213 395
TULOSLASKELMAOSA			
Verotulot	B		5 730 000
Valtionosuudet	B		0
Korkotulot	B		0
Muut rahoitustulot	B		242 778
Korkomenot	B	-110 000	
Muut rahoitusmenot	B	-50 623	
Satunnaiset erät	B		
INVESTOINTIOSA			
Maa- ja vesialueet	B	-10 000	20 000
Osakkeet ja osuudet	B	-10 000	15 000
Koneet ja kalusto	B		
Sähköinen arkistointi/kotisivut	B	-80 000	
Muut hallinto- ja laitosrakennukset	B	-410 000	
Kiinteät rakenteet ja laitteet	B	-70 000	
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	B	-135 000	

	Sitovuus 1)	Määrärahat	Tuloarviot
RAHOITUSOSA			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset	B		
Antolainasaamisten vähennykset	B	-10 000	
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B		1 500 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos	N	-625 000	
Oman pääoman muutokset	B		
Vaikutus maksuvalmiuteen			343 764
TALOUSARVION LOPPUSUMMA		-11 497 117	11 497 117

1) N= sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio, B= bruttomääräraha/-tuloarvio

5 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma on kunnan kokonaistaloudellinen laskelma, jonka tehtävänä on osoittaa tulo- ja menojen riittävyys palvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Tuloslaskelman kokonaistaloudelliset tavoitteet ovat tulo- ja menojen riittävyyttä, vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta koskevat tavoitteet. Tuloslaskelmaosan tunnusluvuissa määritellään suunnittelukauden tavoitearvot.

Toimintatuotot pienenevät vuoden **2025** alkuperäisen talousarvion tasolta 12,7 % (622.348 euroa).

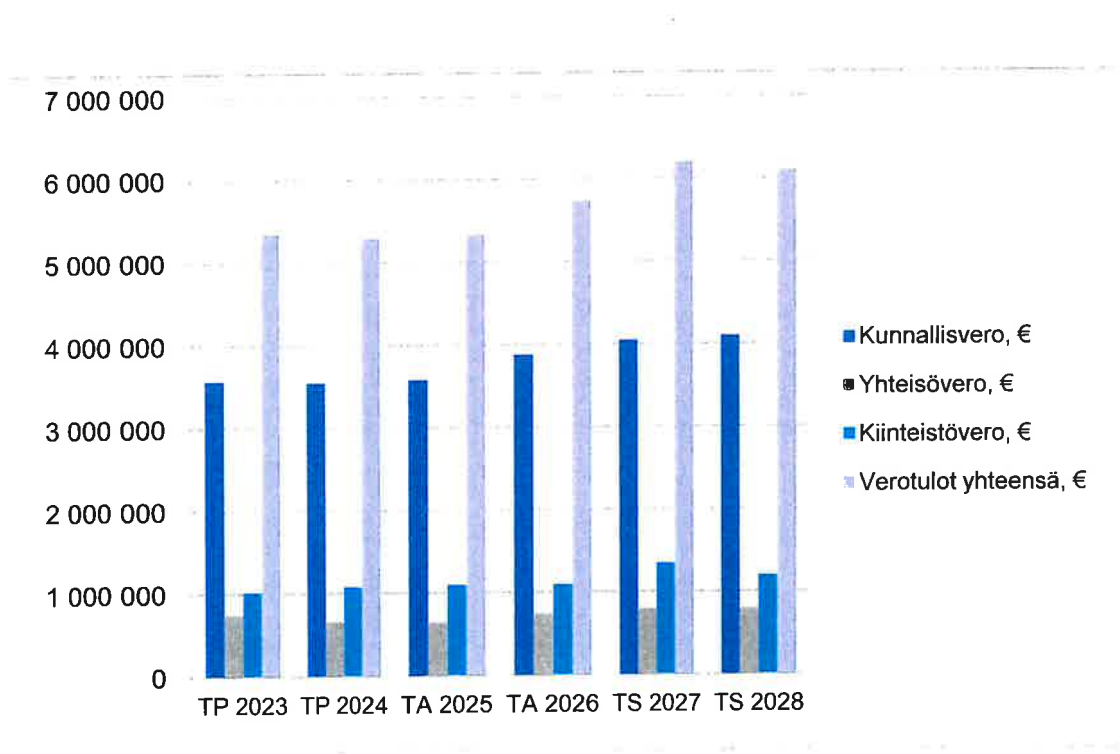
Toimintakulut kasvavat vuoden 2025 talousarvioon verrattuna 2,71 % (273.899 euroa). Henkilöstömenojen arvioidaan kasvavan 0,44 % ja palvelujen ostojen kasvavan noin 6,45 %.

Toimintakate kasvaa 201.247 euroa vuoden 2025 talousarviosta.

Verotulot on arvioitu Kuntaliiton kuntakohtaisen veroennustekehikon mukaisesti. Yhteensä verotuloja vuonna 2026 arvioidaan kertyvän n. 5,7 miljoonaa euroa.

VEROTULOT 2023 – 2028

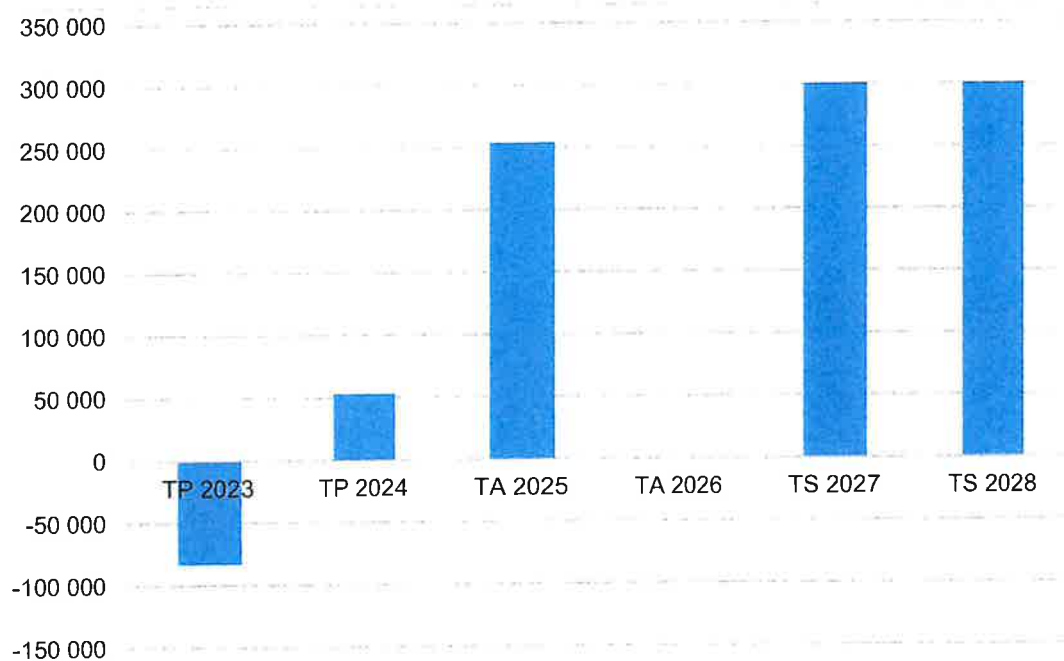
	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Kunnallisvero, €	3 573 344	3 548 943	3 580 000	3 880 000	4 050 000	4 100 000
Yhteisövero, €	753 405	663 382	650 000	750 000	800 000	800 000
Kiinteistövero, €	1 022 483	1 084 498	1 100 000	1 100 000	1 350 000	1 200 000
Verotulot yhteensä, €	5 349 233	5 296 823	5 330 000	5 730 000	6 200 000	6 100 000

Kunnan valtionosuudet kokonaisuudessa ovat ennakkollisen valtionosuuslaskelman mukaan noin 14.000 euroa negatiiviset peruspalvelujen valtionosuuden muista valtionosuuksista kuittaamisen jälkeenkin. Tämän summan valtio kuittaa Tuusniemen kunnalle maksettavista kotikuntakorvauksista. Arvioinnissa on käytetty Kuntaliiton ennakkolaskelmia. Peruspalvelujen valtionosuuksien lopulliset laskentaperusteet ja päätökset kuntakohtaisista valtionosuuksista valtiovarainministeriö vahvistaa joulukuun lopussa 2025.

VALTIONOSUUDET, euroa vuosina 2023 – 2028

	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Valtionosuudet	-83 041	53 093	254 000	0	300 000	300 000

Korkomenoihin on varattu vuosina 2013-2025 nostettujen talousarviolainojen (yht. 4,13 milj. €) korkokulut. Yhteensä korkokuluja arvioidaan kertyvän noin 110 000 euroa.

Rahoituskuluihin 56.623 euroa sisältyvät vesihuollon kunnalle maksama sisäinen korvaus peruspääomasta ja mahdolliset viivästyskorot.

Rahoitustuottoihin, 242.778 euroa, sisältyy vastaava erä vesihuollon peruspääomasta, osinkotuotot, osuuspääomien korot ja peruspääoman korot kuntayhtymiltä.

Vuosikate on 528.764 euroa negatiivinen. Vuosikate ei kata suunnitelman mukaisia poistoja, joiden arvioidaan olevan 851.835 euroa.

Tilikauden tulos on talousarvioesityksen mukaan -1.380.599 euroa negatiivinen. Poistoeron muutoksen (111.116 euroa) huomioimisen jälkeen **tilikauden alijäämä** on -1.269.483 euroa.

5.1 Tuloslaskelma

	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot					
Myyntituotot	3 043 974	2 620 411	2 846 862	2 942 645	2 821 124
Maksutuotot	126 656	92 100	60 300	87 100	87 100
Tuet ja avustukset	353 034	216 600	180 800	206 600	211 600
Muut toimintatuotot	1 352 011	1 260 112	1 173 913	1 105 855	1 185 814
Toimintatuotot yhteensä	4 875 675	4 189 223	4 261 875	4 342 200	4 305 638
Valmistus omaan käyttöön					
Toimintakulut					
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-3 552 574	-3 767 860	-3 841 078	-3 698 560	-3 511 926
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-763 254	-739 957	-658 150	-727 898	-725 173
Muut henkilösivukulut	-94 367	-121 706	-150 755	-119 481	-119 612
Palvelujen ostot	-3 889 705	-4 018 982	-4 296 064	-4 170 453	-3 964 977
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-922 921	-905 715	-908 431	-780 002	-762 310
Avustukset	-310 032	-382 500	-374 000	-382 500	-382 500
Muut toimintakulut	-593 289	-392 175	-374 316	-391 875	-392 175
Toimintakulut yhteensä	-10 126 142	-10 328 895	-10 602 794	-10 270 769	-9 858 673
TOIMINTAKATE	-5 250 467	-6 139 672	-6 340 919	-5 928 569	-5 553 035
Verotulot	5 296 823	5 330 000	5 730 000	6 200 000	6 100 000
Valtionosuudet	53 093	254 000	0	300 000	300 000
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	8 722	1 400			
Muut rahoitustuotot	368 946	246 998	242 778	245 000	246 000
Korkokulut	-118 049	-119 000	-110 000	-90 000	-88 800
Muut rahoituskulut	-82 119	-57 998	-50 623	-50 500	-50 000
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	177 500	71 400	82 155	104 500	107 200
VIOSIKATE	276 949	-484 272	-528 764	675 931	954 165
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-898 723	-918 037	-851 835	-865 014	-867 579
Arvonalentumiset					
Satunnaiset erät					
Satunnaiset tuotot					
Satunnaiset kulut					
TILIKAUDEN TULOS	-621 774	-1 402 309	-1 380 599	-189 083	86 586
Poistoeron lisäys tai vähennys	111 116	111 116	111 116	111 116	111 116
Varausten lisäys tai vähennys					
Rahastojen lisäys tai vähennys					
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-510 658	-1 291 193	-1 269 483	-77 967	197 702
=valuustoon nähden sitovat erät					
Tavoitteet ja tunnusluvut (TA 2026 TS 2027-2028 tavoitearvot)					
Toimintatuotot/-kulut, %	-48,15 %	40,56 %	40,20 %	42,28 %	43,67 %
Vuosikate / poistot, %	30,82 %	-52,75 %	-62,07 %	78,14 %	109,98 %
Vuosikate, €/asukas, tavoitearvo	120	-209	-230	294	414
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	840	241	-490	-533	-447
Asukasmäärä 31.12., tavoitearvo	2313	2315	2303	2303	2303

**VESIHUOLTOLAITOS MUU
TASEYKSIKKÖ**

Tuloslaskelma

	TP 2024	TA 2025+ MUUTOS	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Liikevaihto					
Myyntituotot	472 277	457 712	467 995	475 015	482 140
Valmistus omaan käyttöön					
Toimintakulut					
Materiaalit ja palvelut	-210 776	-166 408	-170 405	-177 888	-185 005
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-110 638	-90 310	-102 284	-94 500	-101 005
Palvelujen ostot	-100 138	-76 098	-68 121	-83 388	-84 000
Henkilöstökulut	-79 946	-79 592	-81 785	-81 850	-82 450
Palkat ja palkkiot	-63 798	-64 370	-67 580	-68 000	-68 500
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-14 599	-13 154	-11 556	-11 200	-11 250
Muut henkilösivukulut	-1 549	-2 068	-2 649	-2 650	-2 700
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-108 629	-124 180	-113 150	-111 360	-103 221
Arvonalentumiset					
Liiketoiminnan muut kulut					
Liiketoiminnan muut kulut	-2 447	-1 500	-2 410	-2 500	-2 650
Liikelylijäämä (-alijäämä)	70 479	86 032	100 245	101 417	108 814
Rahoitustuotot ja -kulut					
Muut rahoitustuotot					
Muut rahoituskulut					
Korvaus jäännöspääomasta	-80 922	-57 998	-49 423	-49 423	-49 423
Ylijäämä (-alijäämä)	-10 443	28 034	50 822	51 994	59 391
Tilikauden tulos	-10 443	28 034	50 822	51 994	59 391
Tilikauden yli- alijäämä	-10 443	28 034	50 822	51 994	59 391

5.2

Talousarvioesitys

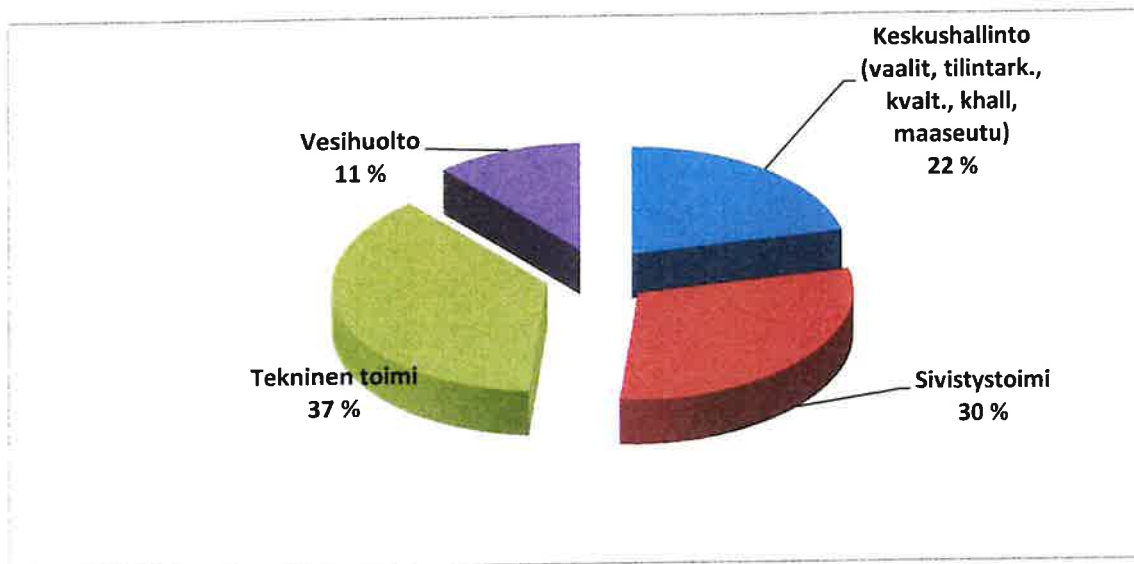
TILINPÄÄTÖKSET 2023 - 2024, TALOUSARVIO 2025 JA TALOUSSUUNNITTELU 2026-2028

	TP 2023	TP 2024	TA 2025 + muutos	RAAMI 2026 (kh 29.9.2025 § 182)	TA 2026	Muutos % TA 2025 / TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot yhteensä	4 553 709	4 875 675	4 884 223	4 920 000	4 261 875	12,7	4 342 200	4 305 638
Keskushallinto (vaalit, tilintark., kvalt., khall.)	-2 007 294	-1 957 601	-2 426 304	-2 480 000	-2 477 194	-2,1	-2 431 321	-2 409 341
Sivistystoimi	-5 736 199	-5 769 589	-5 749 091	-5 864 000	-5 864 000	-2,0	-5 510 000	-5 050 000
Tekninen toimi	-2 220 428	-2 105 784	-1 906 000	-2 007 000	-2 007 000	-5,3	-2 067 210	-2 129 227
Vesihuolto	-262 414	-293 169	-247 500	-254 600	-254 600	-2,9	-262 238	-270 105
Toimintakulut yhteensä	-10 226 335	-10 126 143	-10 328 895	-10 605 600	-10 602 794	-2,7	-10 270 769	-9 858 673
TOIMINTAKATE	-5 672 626	-5 250 468	-5 444 672	-5 685 600	-6 340 919	-16,5	-5 928 569	-5 553 035
Rahoitus								
Verotulot	5 349 231	5 296 823	5 330 000	5 560 000	5 730 000	-7,5	6 200 000	6 100 000
Valtionosuudet	-83 041	53 093	254 000	39 000	0		300 000	300 000
Korkotuotot	59	8 722	1 400	1 000	0	100,0	0	0
Rahoitustuotot	253 326	368 945	246 998	270 000	242 778	1,7	245 000	246 000
Korkokulut	-64 087	-118 049	-119 000	-95 000	-110 000	7,6	-90 000	-88 800
Rahoituskulut	-57 151	-82 119	-57 998	-85 000	-50 623	12,7	-50 500	-50 000
VUOSIKATE	-274 289	276 948	210 728	4 400	-528 764	350,9	675 931	954 165
Poistot ja arvonalentumiset	-928 722	-898 723	-918 037	-880 000	-851 835	7,2	-865 014	-867 579
Satunnaiset tuotot	0	0	0	0				
Satunnaiset kulut	0	0	0	0				
TILIKAUDEN TULOS	-1 203 011	-621 775	-707 309	-875 600	-1 380 599	-95,2	-189 083	86 586
Poistoeron lis.(-) tai väh.(+)	111 116	111 116	111 116	111 116	111 116	0,0	111 116	111 116
Varausten lis.(-) tai väh.(+)				0				
Rahastojen lis.(-) tai väh.(+)				0				
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-1 091 895	-510 659	-596 193	-764 484	-1 269 483	-112,9	-77 967	197 702
Sisäiset erät	1 348 828	1 348 828	1 294 623		1 313 525		1 293 258	1 294 623

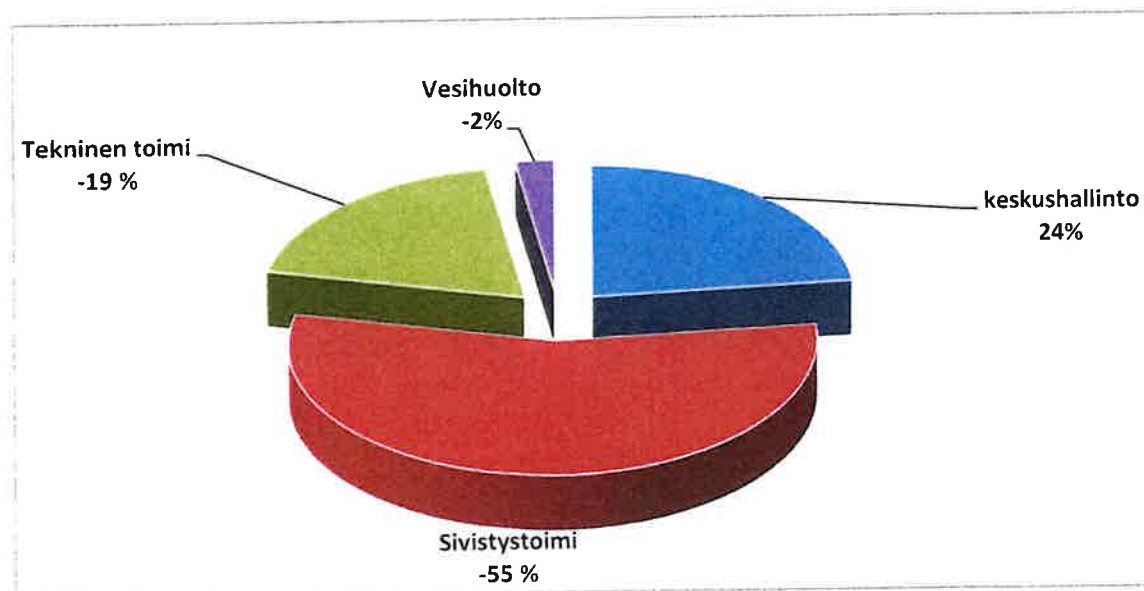
5.3 Toimintatuotot ja -kulut hallintokunnittain TA 2026

Hallintokunta	Tuotot	Kulut	Netto
Keskushallinto (vaalit, tilintark., kvalt., khall, maaseutu)	925 007	-2 477 194	-1 552 187
Sivistystoimi	1 265 850	-5 864 000	-4 598 150
Tekninen toimi	1 603 023	-2 007 000	-403 977
Vesihuolto	467 995	-254 600	213 395
Yhteensä	4 261 875	-10 602 794	-6 340 919

Toimintatulot hallintokunnittain

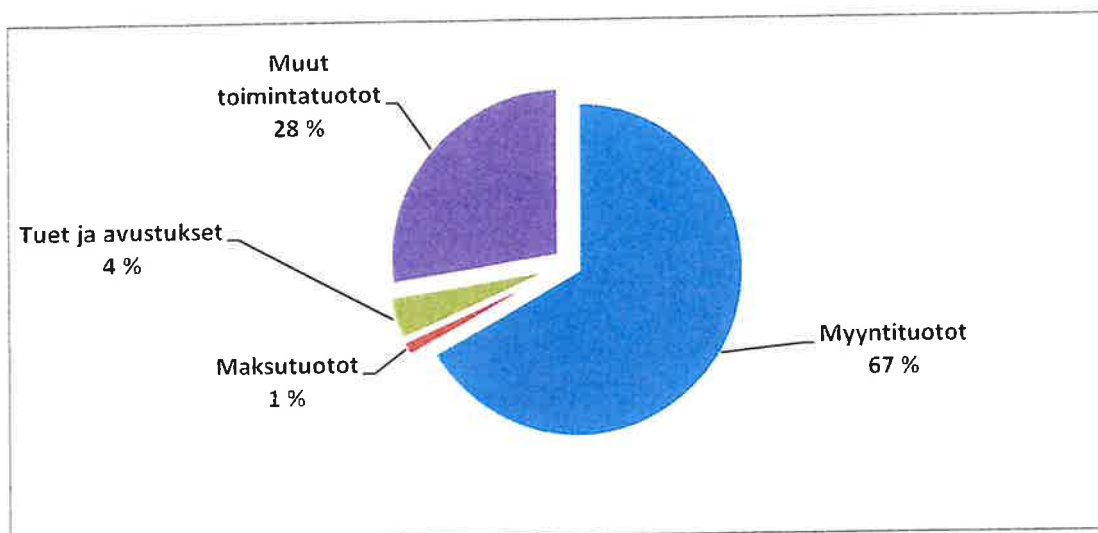
Toimintakulut hallintokunnittain

5.4 Toimintatuotot ja -kulut lajeittain TA 2026

Toimintatuottojen jakaantuminen tulolajeittain

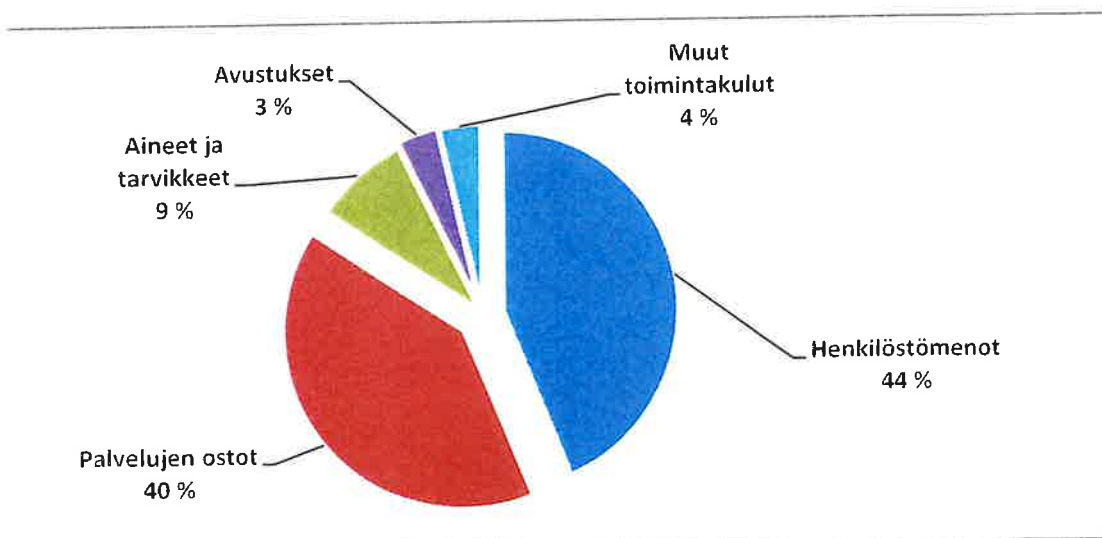
	<u>2026</u>	<u>2025</u>
Myyntituotot	2 846 862	2 620 411
Maksutuotot	60 300	92 100
Tuet ja avustukset	180 800	216 600
Muut toimintatuotot	1 173 913	1 260 112
	<u>4 261 875</u>	<u>4 189 223</u>

Toimintakulujen jakaantuminen kululajeittain

Tuloslaskelman mukaan sv.korvaukset 6.609 € vähennetty henkilöstökuluista

	<u>2026</u>	<u>2025</u>
Henkilöstömenot	4 649 983	4 629 523
Palvelujen ostot	4 296 064	4 018 982
Aineet ja tarvikkeet	908 431	905 715
Avustukset	374 000	382 500
Muut toimintakulut	374 316	392 175
Yhteensä	<u>10 602 794</u>	<u>10 328 895</u>

6 Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma osoittaa toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat. Toiminnan rahavirta osoittaa budjetoidun tulorahoituksen määrän, joka on varainhoitovuonna käytettävissä investointien rahoittamiseen, pääomasijoituksiin ja pääoman palautuksiin sekä maksuvalmiuden vahvistamiseen. Investointien rahavirta muodostuu investointimenojen ja niihin saatujen rahoitusosuuksien ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulojen erotuksesta. Rahoituksen rahavirtaan budjetoidaan lainakannan ja pääoman muutokset.

Rahoituslaskelman mukaan toiminnan rahavirta on – 528.764 euroa (vuosikate, siirtyy tuloslaskelmasta). Bruttoinvestoinnit ovat 715.000 euroa (netto 680.000 euroa). Varsinaisia käyttöomaisuuden myyntituloja arvioidaan kertyvän 35.000 euroa.

Investointien rahavirta muodostuu talousarvion investointiosasta siirtyneistä investointimenoista ja niihin saaduista rahoitusosuuksista. Erät esitetään rahoituslaskelmassa bruttomääräisinä.

Rahoituksen rahavirtaan vaikuttavina erinä rahoituslaskelmassa on käsitelty pitkäaikaisten lainojen muutoksina aiempien vuosien lainojen lyhennykset -625.000 euroa.

Rahoituslaskelma päättyy *Vaikutus maksuvalmiuteen* –erään, joka kertoo kunnan maksuvalmiuden kehityksen. Positiivinen arvo tarkoittaa kunnan maksuvalmiuden vahvistumista ja negatiivinen sen heikkenemistä. Maksuvalmius joudutaan tulevana vuosina turvaamaan lainalla.

Tunnusluku *"lainanhoitokate"* kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä, kun arvo on 1-2 ja heikko, kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Kassan riittävyys kuvaa kunnan maksuvalmiutta, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Riittävänä tavoitearvona voidaan pitää 14–30 päivän kassan riittävyyttä.

Lainanotto-oikeus kunnanhallitukselle

Vuoden 2026 investointien ja kassan riittävyyden turvaamiseksi on tarkoituksenmukaista, että kunnanvaltuusto myöntää kunnanhallitukselle rahoituslaskelman mukaisen, 1,5 miljoonan euron suuruisen talousarviolainan lainanotto-oikeuden vuodelle 2026.

Tuusniemen kunta on ottanut käyttöön Kuntarahoitus Oyj:n kuntatodistusohjelman, jossa kunnan limiitti on 4 miljoonaa euroa. Kuntatodistusohjelman käyttöoikeus on kunnanjohtajalla tai hallintojohtajalla, kummallakin erikseen. Se osa nostetusta lyhytaikaisesta lainasta, mitä ei kyetä maksamaan tilikauden aikana takaisin, muutetaan vuosittain pitkäaikaiseksi talousarviolainaksi valtuuston kulloisessakin kunnan talousarviossa vahvistamien enimmäislainamäärien puitteissa.

6.1 Rahoituslaskelma

	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	276 948	-484 272	-528 764	675 931	954 165
Satunnaiset erät					
Tulorahoituksen korjauserät	99 041				
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-783 484	-1 225 000	-715 000	-370 000	-290 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin				125 000	125 000
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	134 000	800 000	35 000	30 000	30 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	-273 495	-909 272	-1 208 764	460 931	819 165
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset		-10 000	-10 000	-10 000	
Antolainasaamisten vähennykset					
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 500 000	1 500 000	1 500 000		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-475 000	-625 000	-625 000	-625 000	-625 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos					
Oman pääoman muutokset					
Vaikutus maksuvalmiuteen	751 505	-44 272	-343 764	-174 069	194 165
Rahavarat 31.12.	1 908 820	1 567 911	1 224 147	1 050 078	1 244 243
Rahavarat 1.1.	1 216 739	1 612 183	1 567 911	1 224 147	1 050 078
Tavoitteet ja tunnusluvut					
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä €	-273 495	-909 272	-1 208 764	460 931	819 165
Lainanhoitokate (vuosikate+korkokulut) / (korkokulut+lainanlyhennykset)	0,6	0,81	0,86	1,07	1,46
Kassan riittävyys, pv 365*Kassavarat 31.12. / kassasta maksut tilikaudella	69	55	42	37	46
=Valtuustoon nähden sitovat erät					

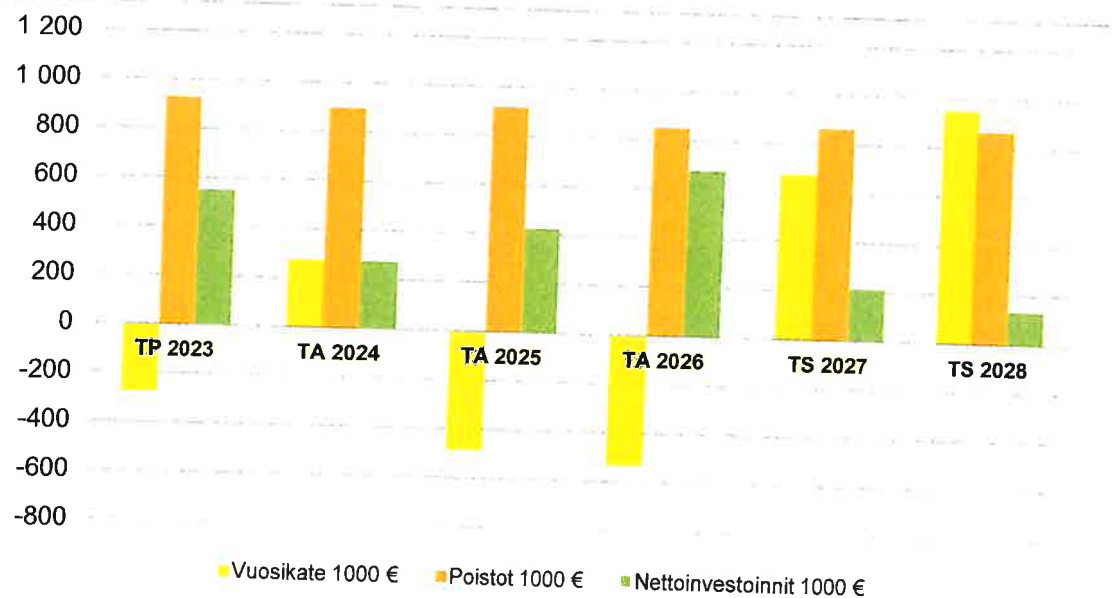
6.2 Vuosikate, poistot ja nettoinvestoinnit

Talouden suunnittelussa ja seurannassa tulisi tarkastella vuosikatteen, poistojen ja nettoinvestointien keskinäistä suhdetta.

Poistojen määrä on vähentynyt hieman viime vuosien pienentyneiden investointibudjettien myötä. Tulevaisuudessa poistotaso tasaantuu, koska investointihankkeiden määrää ei ole kunnan taloustilanteen vuoksi mahdollista kasvattaa. Investointitason lasku nykyisestä tasosta vaikuttaisi nykyistä enemmän palvelutuotantoon tarvittavan kiinteän omaisuuden, kuten rakennusten, teiden ja verkostojen kuntoon.

VUOSIKATE, POISTOT JA NETTOINVESTOINNIT 2023-2028

	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Vuosikate 1000 €	-274	276	-484	-529	676	954
Poistot 1000 €	928	899	918	852	865	868
Nettoinvestoinnit 1000 €	551	273	425	680	215	135

KUNNAN STRATEGISET TAVOITTEET

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät koko kuntaa koskevat strategiset tavoitteet

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Kunnan talouden tasapaino	Tilinpäätös	Vähintään nollatulos
Vaikuttava yritystonttimarkkinointi	Myytyjen tai vuokrattujen tonttien lukumäärä	Vähintään yhden yritystontin myynti tai vuokraaminen suunnittelukaudella
Ajantasainen kaavoitus	Kirkonkylän ja Pahkasalon yleis- ja asemaakaavojen päivittämistilanne	Kirkonkylän yleis- ja asemakaavat on päivitetty ajan tasalle. Pahkasalon kaavoituksen päivittäminen on aloitettu.
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Vaikuttava tonttimarkkinointi	Myytyjen tonttien lukumäärä	Vähintään yhden asuinrakennustontin myynti

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

KUNTAKONSERNIN TYTÄRYHTIÖITÄ KOSKEVAT TAVOITTEET

Tuusniemen Teollisuus Oy

Päivitettyssä elinkeino-ohjelmassa elinkeinokehittämisen painopisteiksi on nostettu monipuolinen, ajanmukainen ja -tasainen sekä joustava kaavoitus, toimintaympäristöä kehittävien kärkihankkeiden toteutus, yritysten aktivointi kehittämiseen ja investointeihin, verkottumisen tukeminen ja yrityskohtaisen neuvonnan tarjonta, uusien kotimaisien ja kansainvälisten toimijoiden hakeminen, yritysverustan jatkuvuuden turvaaminen ja uudet avaukset alueen kehittämiseksi.

Elinkeinoelämän kärkihankkeita ovat Tuusniemen yritys- ja teollisuusalue, Tuusniemen palvelujen edistäminen sekä Tuusniemen puistosatama lähialueineen. Markkinoinnilla lisäämme kunnan tunnettua ja myymme aktiivisesti Tuusniemeä yrityksille ja potentiaalisille uusille asukkaille.

Määrärahat vahvistetaan vuosittain talousarviossa kunnan ja yhtiön välisen palvelusopimuksen pohjalta.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Elinkeino-ohjelman toteuttaminen	Toteutettavat kehittämistoimenpiteet	1 toimenpide/kärkihanke/vuosi
Yritysten toimintaympäristön kehittämisen tukeminen	Kattava ja säännöllinen yritysten ja yrittäjien kontaktointi	Yritykset ja yrittäjät kontaktoidaan systemaattisesti

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Kunnanhallituksen hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Yrityskohtainen neuvonta	Yritysten ja yrittäjien systemaattinen kontaktointi	Yritykset ja yrittäjät kontaktoidaan vuosittain systemaattisesti
Yritysten verkostoitumisen edistäminen	Verkostoitumistilaisuudet	2 kpl/vuosi
Kuntamarkkinointi	Toimenpiteet kpl	2 kpl/vuosi

Talousarviovuoden 2026 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Yhtiön talouden tasapaino	Tilinpäätös	Vähintään nollatulos
Lankkulan kiinteistön myynti	Kauppakirjan allekirjoittaminen	Kiinteistö on myyty vuoden 2026 aikana

Kiinteistö Oy Tuusniemen Virastotalo

Kiinteistö Oy Tuusniemen Virastotalo on keskinäinen kiinteistöosaakeyhtiö, jossa toimii kunnanvirasto. Yhtiön osakekannasta kunta omistaa pääosan.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Yhtiön talous on tasapainossa	Tilinpäätös	Vähintään nollatulos
Yhtiö toteuttaa pitkän tähtäimen korjaussuunnitelmaa	Pitkän tähtäimen korjaussuunnitelma	Korjaussuunnitelman noudattaminen
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Yhtiö jatkaa PTS-suunnitelman mukaisen kiinteistön korjaustoimenpiteiden toteuttamista	Suunnitelman mukaiset korjaustoimenpiteet	PTS-suunnitelman mukaiset korjaukset ovat ajallaan tehty

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Kiinteistö Oy Tuusniemen Turula

Kiinteistö Oy Tuusniemen Turula on kunnan kokonaan omistama osakeyhtiö, joka toimii asuinhuoneistojen vuokraajana paikkakunnalla.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Yhtiön talous on tasapainossa	Tilinpäätös	Vähintään nollatulos
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Vuokra-asuntojen korkea vuokrausaste	Vuokrausaste	Vähintään 90 %

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Kunnanhallituksen hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Yhtiön rakennuskanta on aktiivisen vuokraustoiminnan piirissä	Tyhjillään olevien rakennusten lukumäärä	Yhtiöllä ei ole tyhjillään purkukuntoisia rakennuksia
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Yhtiön kaikki asunnot ovat vuokrattavassa kunnossa	Vuokrausaste	Vähintään 90 %

KESKUSVAALILAUTAKUNTA

Tilivelvolliset: hallintojohtaja, keskusvaalilautakunnan jäsenet

Keskusvaalilautakunnan tehtävä on tuottaa äänestyspalvelut voimassa olevien säädösten mukaisesti, valvoa vaalien järjestämistä ja äänestystilaisuuksien toimivuutta sekä järjestää vaalit taloudellisesti.

Vuonna 2026 ja 2028 ei ole säännönmukaisia vaaleja. Vuonna 2027 on eduskuntavaalit.

Talousarviossa tulee varautua vaalien järjestämiseen (n. 6-8 keskusvaalilautakunnan kokoontumista, vaalilautakunnan työskentely, ICT-kulut, ennakkoäänestyksen, koti- ja laitosäänestyksen sekä varsinaisen vaalipäivän järjestelyt).

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Äänestäjien aktivointi	Äänestysprosentti	Äänestysprosentti v.2027 eduskuntavaaleissa yli 60%
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Vaalien äänestysaktiivisuuden parantaminen	Äänestysprosentti, äänestäjät	v.2026 ei ole säännönmukaisia vaaleja

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Keskusvaalilautakunnan tulee kehittää toimintaansa ja varmistaa, että äänestäminen vaaleissa on vaivatonta ja mahdollista myös poikkeavissa tilanteissa. Vaalisalaisuus tulee taata kaikissa äänestystilanteissa. Vaalien järjestämispaikalla tulee olla esteetön kulkumahdollisuus. Vaalitoimitsijoita tulee olla tarpeellinen määrä.

Talous

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	14 398	5 000	0	5 000	0
Toimintakulut	-22 881	-21 019	-105	-22 000	0
Toimintakate (netto)	-8 483	-16 019	-105	-15 000	0
Laskennalliset kustannukset					
Poistot	0	0	0	0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-8 483	-16 019	-105	-15 000	0

valtuustoon nähden sitovat erät

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tilivelvolliset: tarkastuslautakunnan jäsenet

Tarkastuslautakunnan tehtävä on valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat, arvioida valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen kunnassa ja kuntakonsernissa, huolehtia kunnan ja tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta sekä arvioida talouden tasapainotuksen toteutuminen tilikaudelta ja voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyys sellaisessa tilanteessa, että kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Laatia tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelma nelivuotissuunnitelmaan perustuen	Tarkastussuunnitelman toteutuminen	Koko kunnan toiminnan kattava tarkastussuunnitelma
Viranhaltijoiden kuuleminen ja arviointikäynnit toimipaikoilla	Vähintään painopistealojen ja keskushallinnon johtavien viranhaltijoiden kuuleminen ja toimipaikkakäynnit sekä luottamusmiesten kuuleminen	4 kuulemiskertaa
Laatia arviointikertomus tilikauden aikana tehtyjen havaintojen perusteella ja tässä yhteydessä erityisesti seurata kunnan talouden tasapainottamistoimia	Arviointikertomus	Kattava, toimintaa ohjaava arviointikertomus
Sidonnaisuusilmoitusvelvollisuuden valvonta	Sidonnaisuusrekisterin pitämisen ajan tasalla	Ajantasainen sidonnaisuusrekisteri

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Kehittää lautakunnan arviointitoimintaa mm. osallistumalla koulutuksiin	Lautakunnan jäsenten osallistuminen tarkastuslautakuntien koulutuksiin	1 koulutustilaisuus/vuosi/jäsen
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Arviointikäyntien suunnittelu (kiinteistöt ja toimipaikat) ja toteutus	Arviointikäynnit/vuosi	2 arviointikäyntiä/vuosi
Kuulemisten suunnittelu ja toteutus	Kuulemiskerrat	4
Viranhaltijapäätöspöytäkirjojen tarkastaminen	Tarkastuskerrat	1
Talousarvion toteutumisen seuranta	Talouden kuukausiraportit ja osavuositarkastus	Seuranta/kokous

Tarkastustoiminnan painopistealueet ja kehittämistarpeet määritellään tarkastussuunnitelmassa.

Talous

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	0	0	0		
Toimintakulut	-15 842	-24 329	-22 437	-24 451	-24 452
Toimintakate (netto)	-15 842	-24 329	-22 437	-24 451	-24 452
Laskennalliset kustannukset					
Poistot					
Tehtävän kokonaiskustannukset	-15 842	-24 329	-22 437	-24 451	-24 452

=valtuustoon nähden sitovat erät

KUNNANHALLITUS

Tiilivelvolliset: kunnanjohtaja, hallintojohtaja, kunnanhallituksen ja toimielimien jäsenet

Keskushallinto

Hallintoon kuuluvat kunnanvaltuusto, kunnanhallitus, keskushallinto, henkilöstöhallinto, talous- ja tietohallinto sekä sote-kiinteistöt. Maaseututoimen yhteistoiminta-alue, Sydän-Savon maaseutupalvelu, toteutetaan Siilinjärven kunnan vetovastuulla. Kunnanhallituksen alaisuudessa ovat myös Monetra Pohjois-Savo Oy:n tuottamat talous- ja palkkahallinnon palvelut sekä keskitetty tietohallinto.

Keskushallinnon tavoitteena on luoda, ohjata ja kehittää kunnan peruspalvelujen ja niihin liittyvien tukipalvelujen tuotantoedellytyksiä sekä edistää hyvän hallinnon toimintakulttuuria. Henkilöstöhallinnon tavoitteena on ylläpitää ja kehittää henkilöstön ammattitaitoa, työkykyä ja motivaatiota. Taloushallinnon tavoitteena on tuottaa asiantuntijapalvelut kunnan eri toimialueille ja luottamushenkilöille, kehittää taloushallinnon prosesseja sekä seurata ja ennakoida talouden kehittymistä. Sydän-Savon maaseutupalvelun tavoitteena on huolehtia maaseudun elinkeinojen, elinolosuhteiden ja palvelujen kehittämisestä sekä maaseutuelinkeinoja koskevien viranomaistehtävien hoitamisesta.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Kehittää ja uudistaa palvelutuotantoa huomioiden paikallinen palvelutarve-taso ja yhteiskunnalliset muutokset	Strategisten tavoitteiden toteutuminen	Kunnan toiminta perustuu kunta-strategiaan
Kuntalaisten hyvinvointi ja terveys	TEA-viisari ja hyvinvointikertomuksen muut mittarit	Eri ikäisten kuntalaisten hyvinvointi ja terveys paranevat
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Edistää hyvän hallinnon toimintakulttuuria läpi organisaation	Kunnalle kielteisten kantelu- ja valituspäätösten lukumäärä	Ei kunnalle kielteisiä kantelu- ja valituspäätöksiä

=valuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Kunnanhallituksen hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Kuntastrategian toteutus	Strategisten tavoitteiden toteutuminen	Kunnan toiminta perustuu kunta-strategiaan
Kunnan talouden tasapaino	Tilinpäätös	Vähintään nollatulos
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Talouden tasapainottamissuunnitelman päivitys / laadinta	Päivitetään talouden tasapainottamissuunnitelma	Suunnitelma päivitetty ja hyväksytty
Henkilöstön työhyvinvoinnin parantaminen	Työhyvinvointikysely	Työhyvinvointikysely toteutetaan vuosittain
Sairauspoissaolojen vähentäminen	Sairauspoissaolot pv/hlö	Keskimäärin sairauspoissaolopäiviä / hlö vähemmän kuin 15
Sähköinen arkistointi	Sähköisen arkistoinnin käyttöönotto	Sähköinen arkistointi käytössä
Tietosuoja ja tietoturva	Ylläpidetään ja kehitetään kunnan tietosuoja ja tietoturvaa yhteistyössä Tiera Oy:n kanssa	Tietosuoja ja tietoturva hyvällä tasolla
Kuntalaisten digivalmiuksien edistäminen	Jatketaan yhteistyötä Savonetin kanssa	Kuntalaisten digivalmiudet paranevat
Kunnan internet-sivujen uudistus	Internetsivujen uudistaminen toteutettu	Kunnan uudet internet-sivut

Monipuolinen, terveyttä ja hyvinvointia edistävä toiminta	Erilaisten hyvinvointia ja terveyttä edistävien toimintojen määrä ja laatu	Indikaattorien seuranta hyvinvointikertomuksessa
---	--	--

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan ja hyvinvointialueen yhteinen tehtävä. Jokaisen toimialan tehtävät sisältävät hyvinvointiin vaikuttavia ratkaisuja. Kunnan HYTE-työtä koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä, joka myös seuraa HYTE-kertoimen toteutumista Tuusniemellä. Kuntien valtionosuuden suuruus määräytyy pieneltä osin niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Kertoimen laskennassa käytetään terveydenedistämistä mittavia indikaattoreita (Teaviisarista) sekä hyvinvointityön tuloksia arvioivia tulosindikaattoreita.

Valtuustokauden vaihtuessa hyväksytään hyvinvointisuunnitelma, jossa asetetaan HYTE-työn painopisteet, tavoitteet ja kehittämiskohteet. Valtuusto seuraa niiden toteutumista vuosittaisissa hyvinvointikertomuksissa. Tuusniemen kuntaan on palkattu hankerahoituksella terveyden edistäjä, joka vahvistaa ikäihmisten kokonaisvaltaista hyvinvointia (liikunta, ravitsemus, uni, ihmissuhteet ja harrastukset) esimerkiksi ohjaamalla pienryhmiä ja lisäämällä järjestöyhteistyötä.

Sydän-Savon maaseutupalvelun Tuusniemen oma toimipiste palvelee asiakkaita ajanvarauksella. Maaseutupalvelujen maksuosuus arvioidaan olevan 32 544 €.

Sopimuksen mukaiset toiminnan painopistealueet maaseututoimen yhteistoiminta-alueella ovat:

- Maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa säädetyn lain mukaiset viranomaistehtävät
- Maatilojen ja maaseudun pienyritysten neuvonta ja aktivoiminen kehittämistoimissaan
- Maaseudun toimintaympäristön kehittäminen, muutokseen vastaaminen mm. yhteistyöllä

Ympäristöterveydenhuollon palvelut tuottaa Siilinjärven kunta. Niiden maksuosuus arvioidaan olevan 85.800 €.

Kunnanhallituksen avustuksiin on varattu määrärahat veteraanijärjestöjen avustuksiin, 2.000 €.

Keskustoimiston toimintaan on varattu 155.265 €. Työterveyshuollon kuluihin on varattu yhteensä 55.000 €, palvelujen osto Järvisuodun Työterveys Oy:ltä. Kelan korvaukseksi työterveyshuollon kustannuksiin on arvioitu noin 27.500 € ja netto 27.500 € on jaettu hallintokunnille työntekijöiden suhteessa.

Muuhun henkilöstöhallintoon on varattu yhteensä 20.782 €; määräraha on varattu mm. työsuojelupäällikön ja työsuojeluvaltuutettujen palkkaukseen sekä koulutukseen ja ammattijärjestöjen luottamushenkilöiden koulutukseen. TYKY-toimintaan varattu 14.000 € käytetään henkilöstön työkyvyn ylläpitoon. E-passin määräraha on 180 €/henkilö.

Talous-, henkilöstö- ja tietohallinnon palvelujen tuottamiseen on varattu yhteensä 363.506 € (sisältäen Monetra Pohjois-Savo Oy:n kustannukset). ICT-palvelut 1.6.2023 alkaen on tuottanut Tiera Oy. Keskitetysti hoidettujen palvelujen kustannukset jaetaan sisäisesti eri toimialoille. Kunnallisverotukseen on varattu 23.500 €.

Talous

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	469 858	508 979	554 307	508 463	509 982
Toimintakulut	-1 073 226	-1 182 371	-1 248 906	-1 184 201	-1 184 210
Toimintakate (netto)	-603 368	-673 392	-694 599	-675 738	-674 228
Laskennalliset kustannukset	-45 457	43 208	-24 472	-39 677	-39 658
Poistot	-648 825	-716 600	-719 071	-715 415	-713 886
Tehtävän kokonaiskustannukset					

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Elinkeino- ja kehittämispalvelut

Tilivelvolliset: kunnanjohtaja ja kunnanhallituksen jäsenet

Elinkeino- ja kehittämispalveluihin kuuluvat elinkeinojen kehittäminen, seudullinen yhteistyö ja kuntamarkkinointi.

Kunnanvaltuuston tekemien linjauksien mukaisesti elinkeino- ja kehittämispalveluista vastaa Tuusniemen Teollisuus Oy. Toimintaa ohjaavat Tuusniemen elinkeino-ohjelma ja kuntastrategia. Elinkeino-ohjelma on päivitetty syksyllä 2022. Päivitetty elinkeino-ohjelma on käsitelty kunnanhallituksessa 26.9.2022. Päivitetty kuntastrategia on hyväksytty valtuustossa 10.6.2024. Kuntaan ollaan parhaillaan laatimassa uutta kuntastrategiaa.

Kunnanjohtaja vastaa edelleen laajemmista kunnanhallituksen ja -valtuuston käsittelyä vaativista elinkeinotoimenpiteistä sekä kunnan sisäisestä markkinoinnista/tiedottamisesta ja sidosryhmäsuhteiden ylläpitämisestä. Kunnanjohtajan alaisuuteen on perustettu elinvoima-asiantuntijan tehtävä. Tehtävään valitun elinvoima-asiantuntijan työpanos menee vuosina 2026 - 2028 lähtökohtaisesti Tuusniemen Teollisuus Oy:n oto. toimitusjohtajan tehtävien hoitamiseen ostopalveluna. Seudullista kehittämistoimintaa toteutetaan yhteistyössä mm. Pohjois-Savon liiton, Pohjois-Savon ELY-keskuksen, Kehittämisyhdistys Kalakukko ry:n, Itä-Suomen yliopiston, Savonia ammattikorkeakoulun ja eri oppilaitosten sekä elinkeinoelämää kehittävien hankkeiden kanssa.

Kunnan keskeinen rooli elinkeino- ja kehittämispalveluissa on elinkeinoelämän kehittymisen ja paikkakunnalle sijoittumisen mahdollistaminen. Tämä tarkoittaa aktiivista ja ajantasaista kaavoittamispolitiikkaa, sekä riittävän tontti- ja raakamaareservin ylläpitoa. Myös kunnan infrastruktuurin ajan tasalla pitäminen ja kehittäminen ovat keskeisiä toimenpiteitä.

Kunta on mukana Kuopion seudun maankäytön, liikenteen ja asumisen (MAL) sopimuksessa. Sopimuksen osapuolina ovat Kuopion seudun kunnat ja Suomen valtio. Kunnan toiminnassa otetaan huomioon myös elinkeino- ja kehittämispalveluissa MAL-sopimuksen linjaukset ja sopimuksen tarjoamat mahdollisuudet esimerkiksi elinkeinopoliittisissa investoinneissa.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Kuntastrategian toteuttaminen	Yritystonttivarannon määrä	Myyttäviä ja vuokrattavia yritystontteja on vähintään viideksi vuodeksi. Mittarina viiden vuoden aikana toteutuneet tontti-kaupat ja tonttien vuokraamiset
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit		

Kunnanhallituksen hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Teollisuusalueen infrastruktuurin rakentamisen loppuun saattaminen	Teollisuusalueen vesi- ja jätevesiverkostoinvestointi sekä Soratien rakentaminen kaavan mukaiselle paikalle	Teollisuusalueen infrastruktuuri on toteutettu loppuun
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Teollisuusalueen loppuun saattamisen kustannuksiin haetaan avustusta	Avustushakemuksen jättäminen	Avustuksella saadaan katettua puolet investoinnin kustannuksista

Tuusniemen Teollisuus Oy:n toimintaan on varattu 165.000 euroa.

Seudullisiin kehittämisspalveluihin varattuja määrärahoja vuodelle 2026 ovat mm. Pohjois-Savon liiton 20 000 euroa ja Kalakukko ry Leader –osuus ennusteen mukaan 8 500 euroa. Kuopion seutuyhteistyön resurssointiin on varattu 12 000 euroa. Lisäksi varattiin 20 000 euroa muihin nimeämättömiin hankkeisiin. Kuntamarkkinointiin varattiin 5 000 euroa käytettäväksi kunnan sidosryhmätyöskentelyyn ja yhteistyösopimuksiin

Talous

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	744	0	0	125 000	125 000
Toimintakulut	-197 495	-230 000	-236 500	-230 000	-230 000
Toimintakate (netto)		-230 000	-236 500	-105 000	-105 000
Laskennalliset kustannukset	-196 750				
Poistot	-2 938	-2 350	-1 880	-1 504	-1 203
Tehtävän kokonaiskustannukset	-199 688	-232 350	-238 380	-106 504	-105 203
=valtuustoon nähten sitovat erät					

Ateriapalvelut

Tilivelvolliset: hallintojohtaja ja kunnanhallituksen jäsenet

Tuusniemen kunnan ateriapalvelut tuottaa keskitetysti taloudellisesti laadukkaat ja terveelliset varhaiskasvatuksen, yhtenäiskoulun ja lukion ateriapalvelut. Koulukeskuksessa sijaitsee jakelukeittiö, jossa keskuskeittiön henkilökunta toimii ateriapalvelujen tuottajana. Ateriapalveluja sitoo kunnanvaltuuston hyväksymä nettomäärärahataso.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Asiakaskunnan erilaisuuden huomioiminen	Asiakaspalaute	Asiakastytyväisyys
Kotimaisen ruokakulttuurin edistäminen ja lähiruoan käytön lisääminen	Itsearviointi ja elintarvikeostot lähialueiden tuottajilta	Elintarvikeostoista lähiruokaa 15%, luomua 10% Kotimaisuusaste 80%
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Ruokahuollon kustannustehokkuus	Euroa / ateriasuorite	Toiminnan tulot kattavat käyttömenot ja kustannustaso ei yli keskimääräisen valtakunnan tason
Laatu / turvallisuus	Omavalvonta / asiakaspalaute Oivaraaportti	Omavalvontasuunnitelman toteutuminen
Henkilöstön ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen Työhyvinvoinnin ylläpitäminen	Kehityskeskustelut Työpaikkakokoukset Täydennyskoulutukset	Työnkierron kautta moniosaamisen lisääminen Koulutuksiin osallistumismahdollisuus kaikilla

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Valtakunnalliset ruokailusuositukset ovat pohjana suunniteltaessa varhaisopetuksen ja koululaisten ruokailua. Suosituksilla halutaan edistää ja tukea ravitsemuksen sekä terveyden myönteistä kehitystä. Ruokahuoltoa ohjaamassa ovat myös eri lait mm. elintarvike-, hankinta- ja omavalvontalait.

Ateriapalvelujen tuottamiseen liittyviä haasteita ja epävarmuustekijöitä ovat mm. elintarvikealaan liittyvät työtaistelutilanteet, elintarvikkeiden saatavuus ja laatutekijät sekä toiminnallisten resurssien ennakointi tulevien muutosten varalta, mm. maailmanlaajuiset epävarmuustekijät, mahdolliset sähkökatkot.

Ateriapalvelujen tavoitteena on terveyttä ja hyvinvointia edistävien ateriapalvelujen tuottaminen kustannustehokkaasti asiakaskunnan yksilölliset tarpeet huomioiden. Kotimaisen ruokakulttuurin edistäminen sekä luomu- ja lähiruoan käytön lisääminen ovat lähivuosien tavoitteena.

Talous

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	365 779	377 200	361 700	380 622	381 009
Toimintakulut	-369 186	-377 175	-362 324	-379 061	-379 070
Toimintakate (netto)	-3 407	25	-624	1 561	1 939
Laskennalliset kustannukset					
Poistot	-6 206	-6 207	-6 176	-3 509	-3 509
Tehtävän kokonaiskustannukset	-9 613	-6 182	-6 800	-1 948	-1 570
=valtuustoon nähden sitovat erät					

Muu yleis- ja keskushallinto

Tilivelvolliset: hallintojohtaja ja kunnanhallituksen jäsenet

Muuhun yleis- ja keskushallintoon kuuluvat nuorten työllistäminen, työmarkkinatuen kuntaosuus, TE-palvelut, kotouttamisraha, työllisyysshanke, joukkoliikenne sekä hankintatoimi.

Nuorten työllistämistoimilla perehdytetään nuoria työelämään. TE-palvelujen ostoon varataan vuosille 2026 n. 230.000 €/vuosi. Kotouttamisraha on 10.000 €: Työmarkkinatuen kuntaosuus 270.000 € sekä työllisyysshankkeelle varataan 25.000 €.

Joukkoliikenteen tavoitteena on edistää asuinkunta-ajattelun toteutumista ja järjestää kunnan haja-asutusalueella asuville kuntalaisille mahdollisimman tasapuoliset kuljetuspalvelut. Kymppikyydin asiakasmaksu on 6 euroa/sivu. Tuusniemi – Kuopio –linja-autoliikenteessä jatketaan palvelusetelin kuntakokeilua. Hankintatoimen tavoitteena on toteuttaa kunnan hankinnat keskitetysti, kustannustehokkaasti ja taloudellisesti. Kunta on mukana Sansia Oy:ssä.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Työllisyyden paraneminen ja elinvoiman edistäminen	Kunnan maksuosuus työmarkkinatuesta ja yritysten määrä	Työllisyys paranee ja elinvoima lisääntyy
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Työvoimapalvelujen toteutus ja toimivat palvelut mukaan lukien uusi työllisyysshanke	Työvoimapalvelujen saatavuus, mukaan lukien lähipalvelu Tuusniemellä	Tuusniemeläiset asiakkaat ovat päässeet työllisyyspalvelujen ja hanketoimenpiteiden piiriin
Nuorten työllistäminen kesällä	Työllistetyt nuoret lkm	90 % kesätyöharjoitteluun hakeneista 15-21 vuotiaista nuorista

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Talous

Tuloarviot ja määrärahat €	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	42 707	11 000	9 000	11 030	11 031
Toimintakulut	-278 971	-591 409	-606 922	-591 608	-591 609
Toimintakate (netto)	-236 264	-580 409	-597 922	-580 578	-580 578
Laskennalliset kustannukset					
Poistot	-	-	-	-	-
Tehtävän kokonaiskustannukset	-236 264	-580 409	-597 922	-580 578	-580 578

valtuustoon nähden sitovat erät

KESKUSVAALILAUTAKUNTA, TARKASTUSLAUTAKUNTA, KUNNANVALTUUSTO JA KESKUSHALLINTO YHTEENSÄ

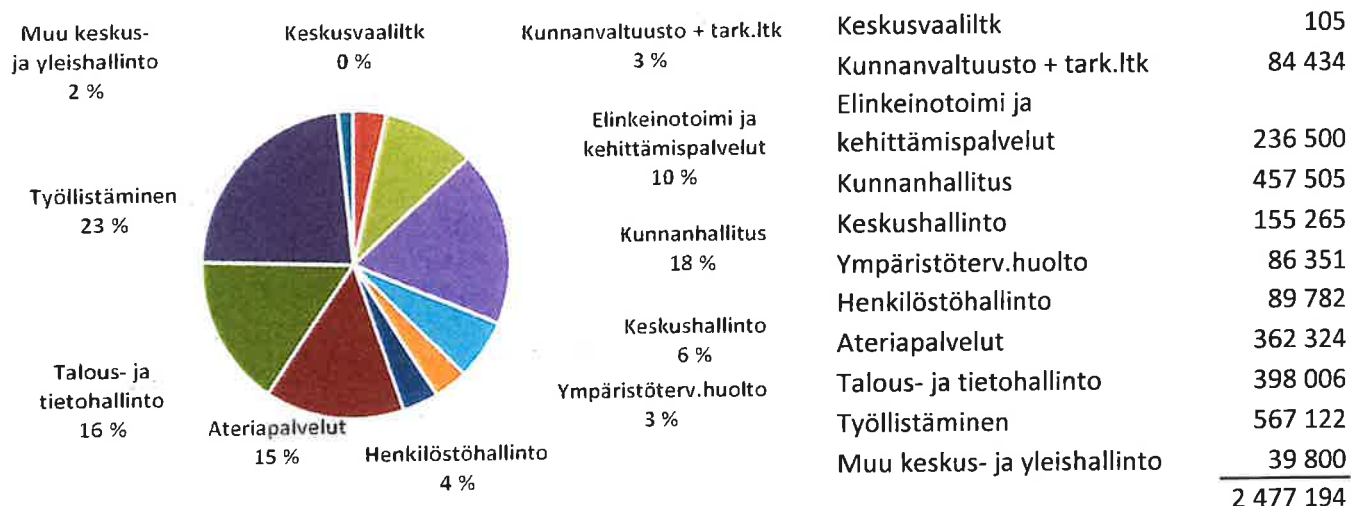
Talous

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	893 486	902 179	925 007	1 030 115	1 027 022
Toimintakulut	-1 957 601	-2 426 303	-2 477 194	-2 431 321	-2 409 341
Toimintakate (netto)	-1 064 115	-1 524 124	-1 552 187	-1 401 206	-1 382 319
Laskennalliset kustannukset					
Poistot	54 601	-51 765	-32 528	-44 690	-44 370
Tehtävän kokonaiskustannukset	-1 118 716	-1 575 889	-1 584 715	-1 356 516	-1 426 689

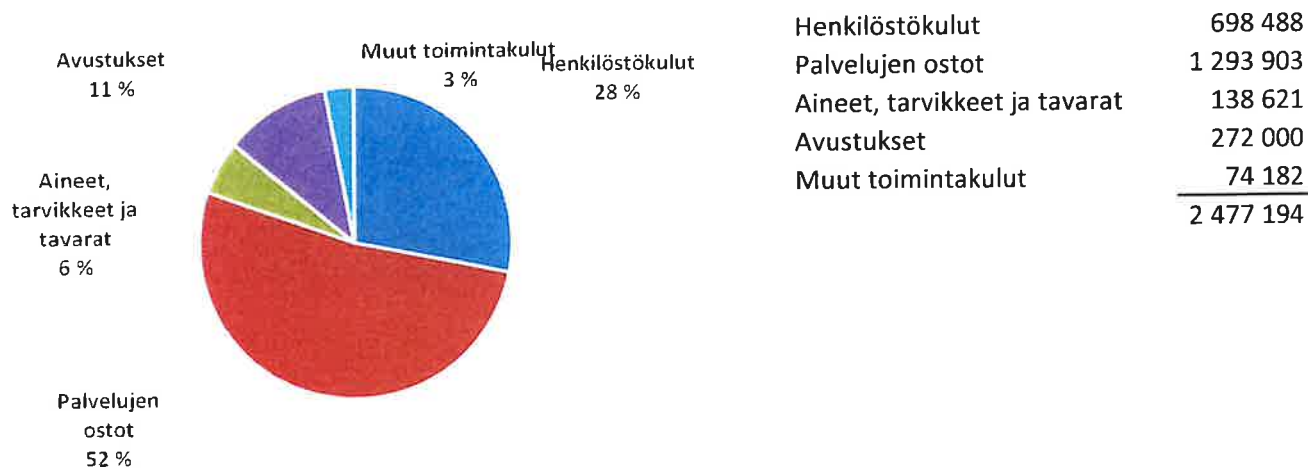
valtuustoon nähden sitovat erät

KESKUSHALLINNON KULUJEN JA TUOTTOJEN JAKAANTUMINEN 2026

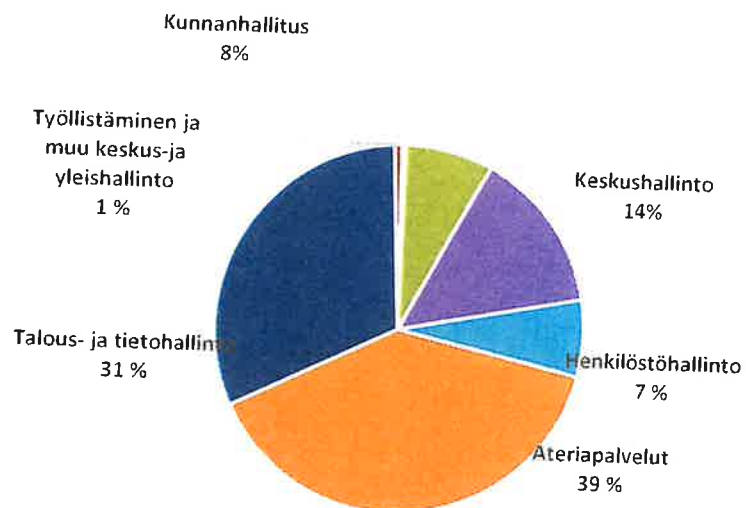
Toimintakulujen jakaantuminen tehtävittäin

Toimintakulujen jakaantuminen kululajeittain

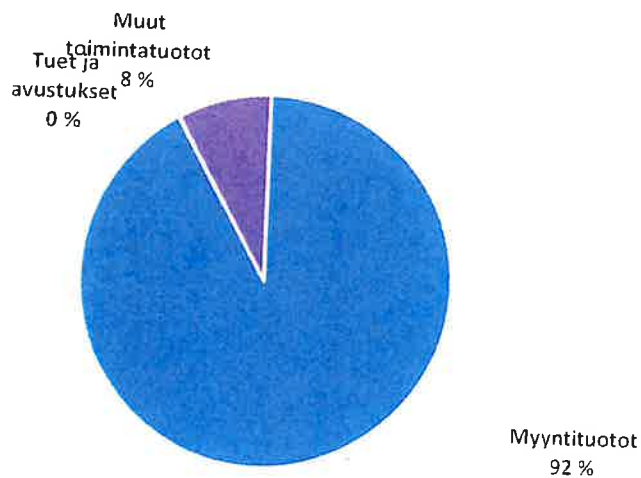

Toimintatuottojen jakaantuminen tehtävittäin:

Keskusvaaliltk	0
Elinkeinotoimi ja kehittämispalvelut	0
Kunnanhallitus	70 000
Keskushallinto	132 864
Henkilöstöhallinto	62 182
Ateriapalvelut	361 700
Talous- ja tietohallinto	289 261
Työllistäminen	6 000
Muu keskus- ja yleishallinto	3 000
	<u>925 007</u>

Toimintatuottojen jakaantuminen tulolajeittain

Myyntituotot	848 207
Maksutuotot	
Tuet ja avustukset	800
Muut toimintatuotot	76 000
	<u>925 007</u>

SIVISTYSLAUTAKUNTA

Tilivelvolliset: rehtori ja sivistyslautakunnan jäsenet

Perusopetus

Tuusniemen yhtenäiskoulu tuottaa laadukasta esi- ja perusopetusta Turulan koulukeskuksessa. Oppilasmäärä on lievässä laskussa, mutta opetusryhmien määrä on pysymässä samana tulevanakin lukuvuonna.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Oppilaiden osallisuuden lisääminen	Oppilaskuntatoiminta	Jokaiselta luokalta on edustus oppilaskunnan hallituksessa
Luokan tai ryhmän ilmapiirin kokeminen hyväksi	Kouluterveyskysely (2027)	Koko maan keskiarvoa parempi tulos
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Koetun kiusaamisen vähentäminen	Lukuvuosittain toteutettava kiusaamiskysely	-10 % edellisestä lukuvuodesta

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

1. SUOMEN LUONTO

Lukuvuoden monialainen oppimiskokonaisuus on Suomen luonto. Lukuvuoden aikana teema liitetään osaksi kaikkien ikäluokkien opetussuunnitelman mukaisiin sisältöihin.

2. OPPIMISEN TUEN UUDISTUS

Oppimisen tuki uudistuu esi- ja perusopetuksessa 1.8.2025. Nykyinen kolmiportainen tuki (yleinen, tehostettu ja erityinen tuki) lakkaavat ja tilalle tulee uusi malli, joka koostuu ryhmäkohtaisista tukimuodoista ja oppilaskohtaisista tukitoimista. Lukuvuoden 2025-2026 aikana yhtenäiskouluun luodaan uusi oppimisen tuen malli.

3. HYVINVOINTI

Kouluyhteisön jäsenten hyvinvointia parannetaan yhteisöllisyyttä ja osallisuutta lisäämällä. Mobiililaitteiden käyttöä rajoitetaan koulupäivän aikana.

Talous

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	1 195 734	881 100	1 093 000	1 050 000	1 000 000
Toimintakulut	-3 364 437	-3 345 102	-3 617 546	-3 360 000	-3 000 000
Toimintakate (netto)	-2 168 703	-2 464 002	-2 524 548	-2 310 000	-2 000 000
Laskennalliset kustannukset					
Poistot	-89 587	-96 307	-97 141	-100 500	-97 566
Tehtävän kokonaiskustannukset	-2 2 58 290	-2 560 309	-2 621 689	-2 410 500	-2 097 566

=valtuustoon nähden sitovat erät

Lukio

Pieni yleislukio toimii tiiviissä yhteistyössä yhtenäiskoulun kanssa ja tarjoaa nykyaikaista ja joustavaa yleissivistävää opetusta. Jo yli viisikymmentä vuotta toiminut lukio jatkaa ylpeänä toimintaansa. Lukio on menestynyt varsin hyvin erilaisissa lukiovertailuissa, etenkin silloin kun on huomioitu opiskelijoiden lähtötaso ja tulokset ylioppilaskirjoituksissa. Tämä kertoo pienen lukion opetuksen laadusta ja mahdollisuuksista huomioida erilaisia opiskelijoita.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026–2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Opiskelijamäärä	Opiskelijamäärä	40 kolmen vuoden ka
Yo-kirjoituksien tulokset	Menestyminen kokeissa	Kaikkien kokeiden (valmistuneet) keskiarvo valtakunnan keskiarvossa
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Opiskelijamäärä	Opiskelijamäärä	30 20.9.2026
Yo-kirjoituksien tulokset	Menestyminen kokeissa	Em. keskiarvo

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

1. LAADUKKAAN OPETUKSEN TURVAAMINEN

Pienillekin opetusryhmille turvataan laadukas opetus etsimällä luovia ja kustannustehokkaita ratkaisuja, jotka vastaavat opiskelijoiden yksilöllisiä tavoitteita ja tarpeita.

2. LUKION VETOVOIMAN LISÄÄMINEN

Tavoitteena on vakiinnuttaa lukion opiskelijamäärä nykyistä suuremmalle tasolle. Keskeistä on lukion vahvuuksien esillä pitäminen positiivisessa valossa kohderyhmälle.

Talous

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	23 967	30 000	10 000	20 000	20 000
Toimintakulut	-676 248	-671 369	-599 382	-650 000	-650 000
Toimintakate (netto)	-652 282	-641 369	-589 382	-630 000	-630 000
Laskennalliset kustannukset					
Poistot	-40 545	-47 794	-46 126	-62 001	-61 850
Tehtävän kokonaiskustannukset	-692 827	-689 163	-635 508	-692 001	-691 850

=valtuustoon nähden sitovat erät

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on sivistyslautakunnan alaista toimintaa ja sen järjestämisvastuulla on alle kouluikäisten kunnallinen sekä yksityinen hoito, koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta sekä lasten kotihoidontuki. Laadukasta varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodissa.

Syntyvyys on laskenut erittäin nopeasti ja tästä johtuen myös varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrä on romahtanut. Laadukkaan varhaiskasvatuksen turvaamiseksi päiväkodin toiminta keskitetään yhteen toimipisteeseen kesästä 2026 alkaen. Samalla luovutaan päivähoitomaksuista.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Tuetaan tuusniemeläisiä perheitä heidän kasvatustyössään laadukkailla kunnallisilla peruspalveluilla	Asiakaskysely joka vuosi	Yksi kerta vuodessa 70 % vastatessa Yleisarvosana vähintään 4/5
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Lapsen kehityksen ja oppimisen tukeminen niin, että lapsen yksilölliset tarpeet tulee huomioiduksi	Erityislastentarhanopettajan resurssin kohdentaminen	Ryhmäkohtainen erityisopettajan tuki toteutuu jokaiselle lapselle.
Toiminnan taloudellisuus	Yhden lapsen varhaiskasvatushinta kuukaudessa	1330 €/kk

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Talous

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	111 790	52 000	36 000	25 000	15 000
Toimintakulut	-973 368	-949 099	-854 985	-700 000	-600 000
Toimintakate (netto)	-861 578	-897 099	-818 985	-675 000	-585 000
Laskennalliset kustannukset					
Poistot	-47 346	-48 971	-48 935	-49 864	-49 500
Tehtävän kokonaiskustannukset	-908 924	-946 070	-867 920	-724 864	-634 500

=valtuustoon nähden sitovat erät

Kansalaisopisto

Kuopion kansalaisopiston Tuusniemen osasto järjestää laadukasta, ajankohtaista ja kuntalaisten tarpeisiin vastaavaa yleissivistävää koulutusta. Tavoitteena on sovitun tuntimäärän toteutuminen monipuolisen kurssitarjonnan kautta. Koronaepidemian jälkeen toteutunut opetus on pysyvästi jäänyt aikaisemmista vuosista. Vuodelle 2026 asetetaan siis aiemman 2700 tunnin sijaan tavoitteeksi 2100 tuntia. Opetuksen suunnittelu pohjautuu asiakkaiden toiveisiin. Toiveita kerätään mm. opistoyhteyshenkilöiden ja tuntiopettajien välityksellä. Myös suora palaute opistoon ja osastoon vastuusuunnittelijalle on toimiva keino.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
OPM:n vahvistama tuntimäärä + 10 %	Tuntimäärä	2100
Opiskelijamäärä	Brutto/netto	Yli 1000/yli 500
Opiskelijatytytyväisyys	Kysely	Tyytyväisiä 80%
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Opiskelijamäärä brutto/netto	Opiskelijamäärä	Yli 1000/yli 500
Tuntimäärä	Toteutuneet tunnit	2100

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Digitaalisen osaamisen edistäminen	Kurssien lukumäärä	10 kurssia
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Opistoyhdyshenkilöverkosto	Tavoittavuus kylittäin	Useita yhdyshenkilöitä

Kuopion kansalaisopiston Tuusniemen osasto järjestää noin 120 kurssia. Haasteita ovat väestön ikärakenne sekä osallistujien ikä- ja sukupuolijakauma.

Talous

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	103 392	90 000	94 000	85 000	75 000
Valtionosuudet					
Toimintakulut	-205 579	-219 609	-201 944	-200 000	-200 000
Toimintakate (netto)	-102 187	-129 609	-107 944	-115 000	-125 000
Laskennalliset kustannukset					
Poistot	0	-	-	-	-
Tehtävän kokonaiskustannukset	-102 187	-129 609	-107 944	-115 000	-115 000

=valtuustoon nähden sitovat erät

Kirjasto

Tuusniemen kirjasto on Kuopion kaupungin hallinnoima lähikirjasto. Kiinteistö, jossa kirjasto toimii, on Tuusniemen kunnan omistuksessa. Koillis-Savon kirjastoauto, jolla on järjestetty kirjastopalveluja Koillis-Savon haja-asutusalueiden asukkaille ja kouluille, lopettaa toimintansa.

Kirjastolain (1998/904) mukaan kunnan tehtävänä on kirjasto- ja tietopalvelujen järjestäminen. Yleisen kirjaston tehtävänä on mm. tukea elinikäistä oppimista ja itsensä kehittämistä sekä tarjota palveluja ja materiaaleja elämyksiin, kansalaisvalmiuksien kehittämiseen, kansainvälistymiseen ja verkkoasiointiin.

Yhteiskunnan digitalisoitumisessa kirjastolla on mahdollisuus toimia siltana kansalaisten ja digitalisoitumisen välillä. Kirjasto tarjoaa perinteistä sekä painettua että digitaalista aineistoa verkkoyhteyksineen, yhteisiä tiloja sekä asiantuntemusta ja tietopalvelua. Kirjasto lisää tasa-arvoa ehkäisemällä tiedollista syrjäytymistä. Kirjaston palveluja kehitetään asiakaskunnan ja toimintaympäristön tarpeet ja toiveet huomioiden. Tuusniemen kirjaston sijainti tukee koulukeskuksen oppilaiden ja työvoiman kirjastopalveluiden saatavuutta.

Vuosittain seurattavien mittareiden tavoitetaso asetetaan vastaamaan koko Suomen lähes saman suuruisten (2600 - 3200 as.) maaseutumaisten kuntien kirjastojen keskimääräisiä tunnuslukuja edelliseltä toiminta- vuodelta. Tunnusluvut ovat haettavissa Suomen yleisten kirjastojen tilastoista <http://tilastot.kirjastot.fi/>.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Kirjastoaineiston lainaus	Lainat/as	14
Kirjaston asiakaskäynnit	Käynnit/as	9
Ajantasainen ja uudistuva kirja-aineisto	Kirjahankinnat/1000as	500 kirjaa
Riittävät aukioloajat	Aukiolotunnit/viikko	30 tuntia
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Kirjastoaineiston lainaus	Lainat/as	14
Kirjaston asiakaskäynnit	Käynnit/as	9
Ajantasainen ja uudistuva kirja-aineisto	Kirjahankinnat/1000as	500
Riittävät aukioloajat	Aukiolotunnit/viikko	30 tuntia

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026–2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Omatoimikirjaston käyttö	Käyntikerrat	4500
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Palvelutaso	Kirjastosopimus	Sopimuksen mukainen taso

Kirjaston tilat ja muut puitteet ovat asianmukaiset. Alueellinen yhteistyö on toimivaa. Keskeiset palvelutekijät ovat riittävä aukiolo ja hankintamääräraha.

Talous

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	-	-	-	-	-
Toimintakulut	-197 278	-205 136	-197 704	-200 000	-200 000
Toimintakate (netto)	-197 278	-205 136	-197 704	-200 000	-200 000
Laskennalliset kustannukset					
Poistot	-15 001	-8 391	-14 458	-14 458	-14 458
Tehtävän kokonaiskustannukset	-212 278	-213 527	-212 162	-214 458	-214 458

=valtuustoon nähden sitovat erät

Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalveluihin sisältyvät nuoriso-, liikunta- ja kulttuuripalvelut sekä muita vapaa-ajanpalveluita, hyvinvointityö ja ehkäisevä päihdetyö. Tavoitteena on tarjota kuntalaisten tarpeista lähtöisin olevia vapaa-ajan palveluita ja lisätä ihmisten viihtymistä paikkakunnalla. Tavoitteena on myös aktivoida kulttuuri- ja harrastustoimintaa. Kaikessa toiminnassa tavoitteena on kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen.

Järjestöavustuksiin kohdennettua määrärahaa lisätään ja avustusten kohdentamista tarkennetaan päivitetyn avustusohjesäännön avulla. Järjestöjen toiminta kuntalaisille suunnattujen vapaa-aikapalvelujen toteuttamisessa on elintärkeää.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT**Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet**

Suunnittelukauden tavoite 2026–2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Kuntalaisten palvelutarpeen kartoitus	Asukastyytyväisyys	Hyvä
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Tapahtumien tarjoaminen / kuntalaisten osallistuminen	Tapahtumat / osallistujat	184/3400
	Nuoriso	80/1200
	Perheet	24/1000
	Ikäihmiset	80/1200

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026–2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Järjestöjen aktivoiminen	Yhteistyö kunnan kanssa	Väh. 30 järjestöä tapaamisissa / tapahtumissa vuosittain
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Nuorten osallisuuden lisääntyminen	esitykset ja/tai aloitteet nuorilta	8

Nuorisovaltuustotoiminta pidetään aktiivisena ja sitä kehitetään edelleen tarpeita vastaavaksi. Nuorisovaltuuston roolia vahvistetaan kunnan päätöksenteossa. Etsivä nuorisotyö kunnassa jatkuu.

Hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämistyötä vahvistetaan niin, että se on arkea jokaisella toimialalla. Kuntalaisten vastuuta omasta hyvinvoinnista lisätään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Sähköinen hyvinvointikertomus laaditaan vuosikello suunnitelman mukaisesti.

Liikuntapaikkojen kunnossapidolla ymmärretään olevan yhteys kuntalaisten terveyden edistämiseen ja fyysisen toimintakyvyn vahvistamiseen. Liikunta- ja harrastuspaikkojen hoidossa keskitytään suosituimpien paikkojen kunnossapitoon. Yhteistyökumppaneita tuetaan avustuksin ja kumppanuussopimuksin.

Talous

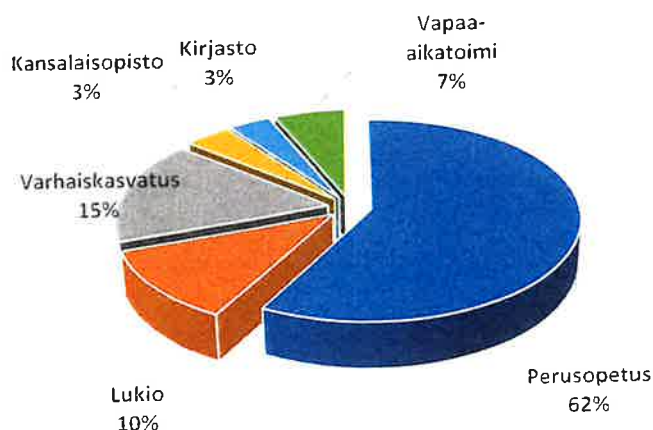
Tuloarviot ja määrärahat, €	TP 2024	TA2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	56 883	32 500	32 850	35 000	35 000
Toimintakulut	-352 678	-358 777	-392 439	-400 000	-400 000
Toimintakate (netto)	-295 795	-326 277	-359 589	-365 000	-365 000
Laskennalliset kustannukset					
Poistot	-38 334	-40 268	-30 492	-27 391	-24 784
Tehtävän kokonaiskustannukset	-334 129	-366 545	-389 991	-392 391	-389 784
=valtuustoon nähden sitovat erät					

SIVISTYSLAUTAKUNTA YHTEENSÄ

Talous

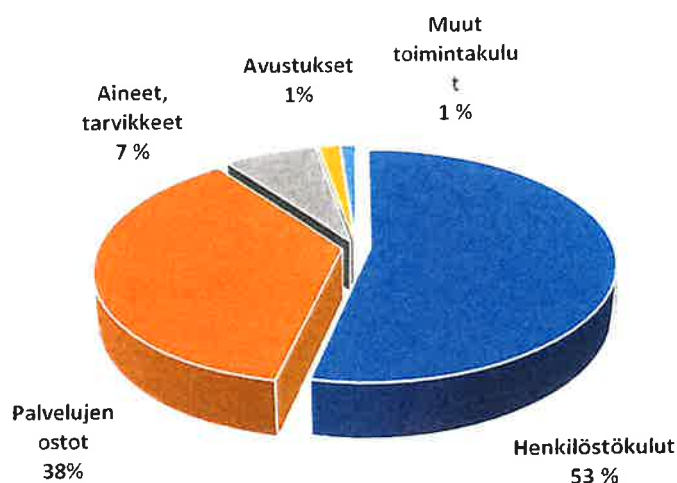
Tuloarviot ja määrärahat, €	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	1 491 765	1 085 600	1 265 850	1 215 000	1 145 000
Valtionosuudet (+)					
Toimintakulut	-5 769 589	-5 749 092	-5 864 000	-5 510 000	-5 050 000
Toimintakate (netto)	-4 277 823	-4 663 492	-4 598 150	-4 295 000	-4 055 000
Laskennalliset kustannukset					
Poistot	-230 813	-241 731	-237 151	-254 214	-248 158
Tehtävän kokonaiskustannukset	-4 508 636	-4 905 223	-4 835 301	-4 549 214	-4 303 158
=valtuustoon nähden sitovat erät					

Sivistyslautakunnan toimintakulujen jakaantuminen tehtävittäin v. 2026

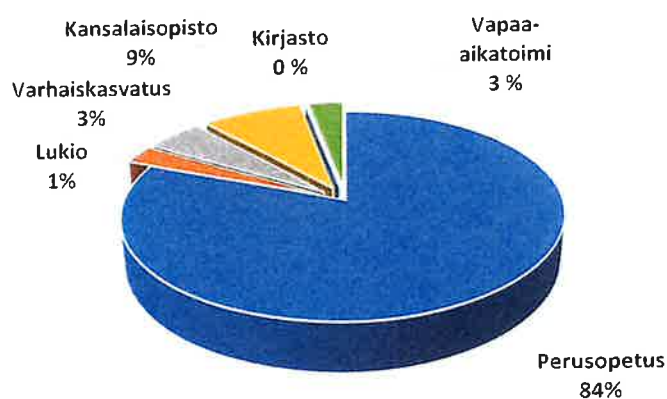
Perusopetus	3 617 546
Lukio	599 382
Varhaiskasvatus	854 985
Kansalaisopisto	201 944
Kirjasto	197 704
Vapaa-aika	392 439
Yhteensä	5 864 000

Toimintakulujen jakaantuminen menolajeittain v. 2026

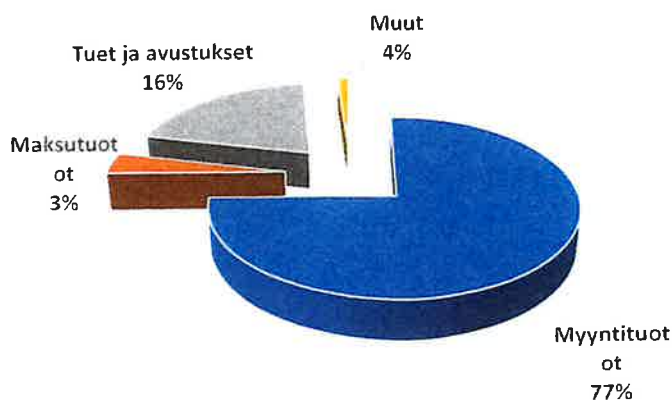
Henkilöstökulut	3 112 340
Palvelujen ostot	2 209 348
Aineet, tarvikkeet	403 623
Avustukset	85 000
Muut toimintakulut	53 689
Yhteensä	5 864 000

Sivistyslautakunnan toimintuottojen jakaantuminen tehtävittäin v. 2026

Perusopetus	1 093 000
Lukio	10 000
Varhaiskasvatus	36 000
Kansalaisopisto	94 000
Kirjasto	0
Vapaa-aika	32 850
Yhteensä	1 265 850

Toimintatuottojen jakaantuminen tulolajeittain v. 2026

Myyntituotot	1 016 000
Maksutuotot	30 000
Tuet ja avustukset	180 000
Muut	39 850
Yhteensä	1 265 850

TEKNINEN LAUTAKUNTA

Tilivelvolliset: tekninen johtaja ja teknisen lautakunnan jäsenet

Yhdyskuntatekniset palvelut

Tulosalueeseen kuuluvat maankäyttö- ja kaavoitus, liikenneväylät ja yleiset alueet, jätehuolto, kuljetus- ja työvälineet sekä väestönsuojelu. Palo- ja pelastustoimi siirtyi 1.1.2023 Pohjois-Savon Hyvinvointialueen alaisuuteen. Jätehuollon yhteistyö toimii maakunnan rajat ylittävällä tavalla. Jätekuikko Oy järjestää jätteiden keräämisen. Yhteistyöelimenä eri kuntien välillä toimii jätehuollon neuvottelukunta. Kuntien yhteinen jätelautakunta on aloittanut toimintansa 1.1.2011 – isäntäkuntana toimii Kuopion kaupunki.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Siisti ja hoidettu ympäristö	Kuntalaiskysely	Tyytyväinen kuntalainen
Maankäyttö- ja kaavoitus Mökkikonttien kaavamuutokset (Pahkasalo)	Kaavoituksen eteneminen	Kaavoitus vastaa kysynnän tarpeita. Myytävien mökkikonttien lisääminen.
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Liikenneturvallisuuden parantaminen taajamassa, yöaikaisen häiritsevän ajon rajoittaminen /torjuminen	Toteutuneet liikenneturvallisuuksuunnitelman mukaiset toimenpiteet	Häiritsevää yöaikaista ajoa saadaan rajoitettua toteutetuilla toimenpiteillä
Teiden ja muiden yleisten alueiden kunnossapidon tason pitäminen hyvällä tasolla ja viihtyisyyden lisääminen	Torin viihtyisyyden parantaminen esim. istutuksin	Uusia viihtyisyyttä lisääviä toimenpiteitä on tehty
Yleiskaavoitustyön jatkaminen Tuusjärven alueella	Työn loppuun saaminen	Tuusjärven yleiskaavan muutos on valmis 2026

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Teiden ja yleisten alueiden kunnossapito hyvällä tasolla ja viihtyisyyden lisääminen	Torin viihtyisyyden parantaminen esim. istutuksin	Uusia viihtyisyyttä lisääviä toimenpiteitä on tehty
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Teiden ja yleisten alueiden kunnossapito hyvällä tasolla ja viihtyisyyden lisääminen	Torin viihtyisyyden parantaminen esim. istutuksin	Uusia viihtyisyyttä lisääviä toimenpiteitä on tehty
Jalkakäytävien liukkaudentorjunta	Liukastumisonnettomuuksien määrä vuosittain	Vakuutuskorvaushakemuksia 0 kpl/vuosi

Tehtävänä on kaavojen ja maankäyttösuunnitelmien laatiminen/päivittäminen niin, että asukkaille turvataan hyvä elinympäristö tarjoamalla laadukkaita ja kohtuuhintaisia rakennuspaikkoja niin taajamassa kuin haja-alueellakin. Keskeisenä tehtävänä on huolehtia katujen ja yleisten alueiden pitämisestä toimivina, turvallisina ja ympäristöltään viihtyisinä sekä varmistaa yhdyskuntarakenteen kehittyminen asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Teiden ja katujen talvikunnossapito hoidetaan ulkoistettuna kilpailutuksen tuloksen perusteella. Pieni osa talvikunnossapidosta hoidetaan omalla kalustolla (kuorma-auto + traktori).

Jalkakäytävien ja kevyen liikenteen väylien liukkaudentorjunnasta huolehditaan riittävällä tasolla. Esteetön liikkuminen mahdollistetaan jalkakäytävillä ja kevyen liikenteen väylillä mm. pyörätuolilla.

Sisäinen valvonta ja riskien hallinta toteutetaan kunnanvaltuuston linjaamien periaatteiden ja kunnanhallituksen hyväksymän toimeenpano-ohjeen mukaisesti. Toimintaan liittyviä riskejä kartoitetaan ja työsuojelutoimenpitein pyritään ehkäisemään riskien toteutumista. Myös kalustohankintojen kautta pyritään lisäämään työturvallisuutta ja vähentämään riskejä.

Talous

	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Tuloarviot ja määrärahat, €					
Toimintatuotot	85 634	16 000	16 700	16 951	17 205
Toimintakulut	-339 742	-308 990	-365 611	-376 579	-387 876
Toimintakate (netto)	-254 108	-292 990	-348 911	-359 628	-370 671
Laskennalliset kustannukset					
Poistot	-212 569	-195 303	-163 255	-151 809	-179 019
Tehtävän kokonaiskustannukset	-466 677	-488 293	-512 166	-511 437	-549 690
=valtuustoon nähden sitovat erät					

Kiinteistötoimi

Tulosalueeseen kuuluvat asunto-osakeyhtiöt, muut osakeyhtiöt, asunnot ja huoneistot, rakennukset ja rakenteet, kiinteistönhuoltopalvelut ja maa- ja metsätilat sekä Pohjois-Savon Hyvinvointialueelle vuokrattavat kiinteistöt. Tulosalueeseen sisältyy myös muu tekninen toimi eli teknisen toimen jaettavat erät.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Kiinteistöjen energiankulutuksen pienentäminen	Energian kulutusta pienentävät toimenpiteet ja saatu säästö	Kulutetun energian määrä pienenee 10 %
Tuottamattomien osakehuoneistojen myynti	Myynnin toteutuminen	Saada myytyä tuottamattomat osakehuoneistot 2/4
Puun myynnin toteuttaminen metsänhoitosuunnitelman mukaisesti	Myynnin toteutuminen	Puun myynti toteutetaan suunnitelman mukaisesti
Kunnan omistamien maa- ja metsäalueiden myynti	Myynnin toteutuminen	Myyntiä toteutetaan strategian mukaisesti
Mökkikonttimyynnin kasvattaminen	Myynnin toteutuminen	Myyntiä lisätään nykyisestä
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Kiinteistöjen energiankulutuksen pienentäminen	Energian kulutusta pienentävät toimenpiteet ja saatu säästö	Kulutetun energian määrä pienenee 10 %
Tuottamattomien ja tarpeettomien osakkeiden myynti	Myynnin toteutuminen	Saada myytyä tuottamattomat osakehuoneistot 2/4
Puun myynnin toteuttaminen metsänhoitosuunnitelman mukaisesti	Myynnin toteutuminen	Puun myynti toteutetaan suunnitelman mukaisesti
Kunnan omistamien maa- ja metsäalueiden myynti	Myynnin toteutuminen	Myyntiä toteutetaan strategian mukaisesti

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Myyntiin laitettujen osakehuoneistojen myynti	Myynnin toteutuminen	Saada myytyä kaikki myynnissä olevat osakehuoneistot 2/4
Kiinteistömäärän hallintastrategian ja laatiminen	Kiinteistömäärän hallintastrategian valmistuminen	Kiinteistömäärän hallintastrategia valmiit vuonna 2026

Kunta huolehtii omistamiensa kiinteistöjen ja huoneistojen kunnossapidosta, ylläpidosta, rakentamisesta ja rakennuttamisesta. Kustannukset siirretään todellisten kustannusten mukaan käyttäjille (käyttäjä maksaa kulut). Kunnan omistamassa kiinteistökannassa on saneeraustarvetta johtuen osin ikääntymisestä. Kiinteistöihin tehdään korjauksia vuonna 2026 tehtyjen korjaustervekselvitysten pohjalta taloudellisten resurssien puitteissa.

Tuusniemen kunta hoitaa kunnan omistuksessa olevan Kiinteistö Oy Tuusniemen Turulan isännöinnin. Kirjanpito-palvelut ostetaan ulkopuoliselta palveluntarjoajalta. Laskutus ja asuntojen vuokraus hoidetaan yhtiön omana työnä. Kiinteistö Oy Tuusniemen Turula kuuluu kuntakonserniin. Teknisen toimen alaisuuteen kuuluvat Pohjois-Savon Hyvinvointialueelle vuokrattavat sosiaali- ja terveystalouksien tuotantoon käytettävät tilat ja kiinteistöt.

Toiminnan painopisteenä on saada kunnan omistamat kiinteistöt kuntoon. Vuonna 2025 on valmistunut viimeisin pitkän tähtäimen suunnitelma (Mutterinmutka). Kiinteistömäärän hallintastrategia valmistellaan vuoden 2026 aikana. Kiinteistömäärän hallintastrategian luominen on ensiarvoisen tärkeää niukkenevien resurssien keskellä sekä tulevaisuuden muutosten ja haasteiden hallitsemiseksi.

Kiinteistöjen peruskorjauksissa / kunnossapidossa huomioidaan esteetön liikkuminen (inva-luiskat, ovileveydet, kynnykset ym.). Kunnan kiinteistöjen sisäilmaongelmat ratkaistaan sisäilmaselvityksin/tarvittavin korjauksin.

Metsätilojen hoitoa ja hakkuuta koskevat palvelut ostetaan Metsänhoitoyhdistys Pohjois-Savolta – metsiä hoidetaan ja hakataan metsätaloussuunnitelman mukaisesti. Metsätiloilla kuluja muodostuu ennallistamistöistä ja taimikoiden hoidosta johtuen.

Sisäinen valvonta ja riskien hallinta toteutetaan kunnanvaltuuston linjaamien periaatteiden ja kunnanhallituksen hyväksymän toimeenpano-ohjeen mukaisesti. Toimintaan liittyviä riskejä kartoitetaan ja työsuojelutoimenpitein pyritään ehkäisemään riskien toteutumista. Myös kalustohankintojen kautta pyritään lisäämään työturvallisuutta ja vähentämään riskejä.

Talous

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	1 887 813	2 379 932	1 563 923	1 587 382	1 611 193
Toimintakulut	-1 612 420	-1 424 139	-1 459 636	-1 503 425	-1 548 528
Toimintakate (netto)	275 393	955 793	104 287	-83 957	-62 665
Laskennalliset kustannukset					
Poistot	-291 349	-303 461	-305 434	-300 436	-290 306
Tehtävän kokonaiskustannukset	-15 95	652 332	-201 147	-384393	-352 971

=valtuustoon nähden sitovat erät

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonta luo neuvonnan, lupakäsittelyn ja valvonnan keinoin edellytykset hyvälle rakentamiselle ja tätä kautta toimivalle, turvalliselle ja viihtyisälle elinympäristölle. Lupakäsittely toteutetaan asiantuntevasti, jouhevasti ja kuntalaisia palvelevalla otteella unohtamatta ulkopaikkakuntalaisia maanomistajia.

Uusi rakentamislaki astui voimaan 1.1.2025. Rakennusjärjestys päivitetään vastaamaan uutta lainsäädäntöä vuoden 2026 aikana.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Rakennusvalvonnan menojen supistaminen	Rakennusvalvonnan menot suhteessa tuloihin	Pyritään hakemaan säästöjä rakennusvalvonnan menoista 5 % tehostamalla toimintoja.
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Rakennusjärjestyksen uusiminen vastaamaan nykyistä lainsäädäntöä	Rakennusjärjestyksen valmistuminen	Rakennusjärjestyksen uusiminen valmistuu ennen siirtymäajan päättymistä 2026 loppuun mennessä

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Rakennusvalvonnan menojen supistaminen	Rakennusvalvonnan menot suhteessa tuloihin	Pyritään hakemaan säästöjä rakennusvalvonnan menoista 5 % tehostamalla toimintoja.
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Lupakäsittelyaikojen pitäminen kohtuullisena	Lupien käsittelyaika	Lupakäsittely aika keskimäärin 1 kk

Kuntaliiton suositusten mukaan rakennusvalvonnan tulojen tulisi vastata menoja 100 %:sti. Nykyisillä lupamäärillä sekä vuonna 2019 alkaneiden kiinteistöinventointien kulujen kohdistuessa rakennusvalvontaan on mahdollonta päästä kuntaliiton mukaiseen suositukseen. Vuonna 2026 jatketaan edelleen kiinteistöveroselvityksen tekoa, mutta tätä menoa ei voida sisällyttää säästötavoitteisiin.

Talous

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	37 223	35 800	15 900	16 139	16 381
Toimintakulut	-94 470	-107 340	-115 487	-118 952	-122 521
Toimintakate (netto)	-57 247	-71 540	-99 587	-102 813	-106 140
Laskennalliset kustannukset					
Poistot	-761	-1 597	-317	-2 505	-2 505
Tehtävän kokonaiskustannukset	-58 008	-73 137	-99 904	-105 319	-108 645

Valtuustoon nähden sitovat erät

Ympäristöpalvelut

Seurataan ympäristön tilaa ja kehitystä yleisesti ja lupamenettelyn avulla. Puututaan havaittuihin epäkohtiin ja kuntalaisten ilmoituksiin. Toiminnassa huomioidaan ympäristöarvot, kestäväkehitys ja pyrimme lisäämään kiertoaloutta.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT**Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet**

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Ympäristönsuojeluun liittyvä valvontasuunnitelman ja valvontaohjelman laatiminen	Valvontasuunnitelman ja -ohjelman valmistuminen	Luonnos valmiina 2026
Tuottaa laadukkaita palveluja.	Kuntalaispalautte	Tyytyväiset kuntalaiset
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Edistetään vesiensuojeluhankkeita	Hankkeiden määrä	Ollaan mukana vähintään yhdessä hankkeessa

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Edistetään vesiensuojeluhankkeita	Hankkeiden määrä	Ollaan mukana vähintään yhdessä hankkeessa
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Lupakäsittelyaikojen pitäminen kohtuullisena	Lupien käsittelyaika	Lupakäsittely aika keskimäärin 1 kk

Lupapäätökset käsitellään mahdollisimman nopeasti. Tarvittavat lausunnot pyydetään heti lupahakemuksen saatua vuttua koska lausuntojen antaminen muissa viranomaislaitoksissa kestää yleensä kuukauden. Kuulutus aika on 30 vrk. Tulot riippuvat ympäristö- ja maa-aineslupien määrästä. Lupien määrää on vaikea ennustaa vuosittain.

Talous

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	7 476	7 000	6 500	6 598	6 697
Toimintakulut	-39 464	-42 008	-41 595	-42 843	-44 129
Toimintakate (netto)	-31 988	-35 008	-35 095	-36 245	-37 432
Laskennalliset kustannukset	-	-	-	-	-
Poistot	-	-	-	-	-
Tehtävän kokonaiskustannukset	-31 988	-35 008	-35 095	-36 245	-37 432
=valuustoon nähden sitovat erät					

Yksityistiet

Yksityistieavustuksilla helpotetaan yksityisten talouksien ja tiekuntien kustannuspaineita, joita syrjäseudulla asuminen aiheuttaa. Avustamalla yksityisteitä ehkäistään omalta osaltaan maaseudun autioitumista.

Tiekuntien perustamiset hoitaa maanmittauslaitos.

Kunta osallistuu omistamiensa maiden osalta tieyksikkömaksuihin.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT**Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet**

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Tieavustumäärärahoja pyritään jakamaan talousarvion puitteissa	Jaettu avustuksen määrä	Jaetaan koko avustussumma 15.000 euroa
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Tieavustumäärärahat pyritään sopeuttamaan taloudellisen tilanteen mukaan, jakoperusteet määritellään vuosittain (edellytyksenä tiekunta, avustettava vähimmäispituus 500 – 1000 m) Alle 100 e avustuksia ei makseta	Jaettu avustussumma	Jaetaan kokonaan talousarvioon varattu avustussumma

=valuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Tieavustusten jakoperusteissa pyritään huomioimaan tiekuntia, joiden tieosuudet palvelevat laajempaa joukkoa kuin tiekunnan osakkaita	Avustusten kohdentuminen em. tiekunnille	Avustusten jakoperusteissa huomioidaan em. tiekunnat esim. Kaasilansalmentie ja Ritonientie (talviaikainen läpi-ajotie)
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Valtuuston myöntämien tieavustumäärärahojen jakaminen	Jaettu avustussumma	Jaetaan kokonaan talousarvioon varattu avustussumma

Tieavustuksilla helpotetaan taajaman ulkopuolella asuvien tienhoitokustannuksia ja näin luodaan tasapuolisuutta verrattuna taajaman kiinteistöihin. Avustumäärärahoja on vähennetty aiemmista vuosista kunnan niukkeneviin talousresursseihin perustuen. Samalla on muutettu jakoperusteita – avustusta jaetaan vain tiekunnille.

Vuoden 2026 tieavustuksiin on varattu 15 000 euroa. Talousarviovuodelle on varattu 7 000 euroa kunnan osuusiin tieyksikkömaksuihin omistamiensa maiden osalta.

Talous

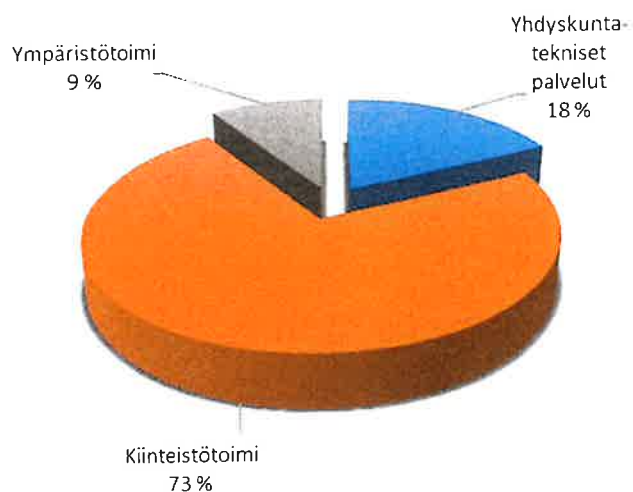
Tuloarviot ja määrärahat, €	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-19 688	-23 523	-24 671	-25 411	-26 173
Toimintakate (netto)	-19 688	-23 523	-24 671	-25 411	-26 173
Laskennalliset kustannukset	-	-	-	-	-
Poistot	-	-	-	-	-
Tehtävän kokonaiskustannukset	-19 688	-23 523	-24 671	-25 411	-26 173
=valtuustoon nähden sitovat erät					

TEKNINEN LAUTAKUNTA YHTEENSÄ**Talous**

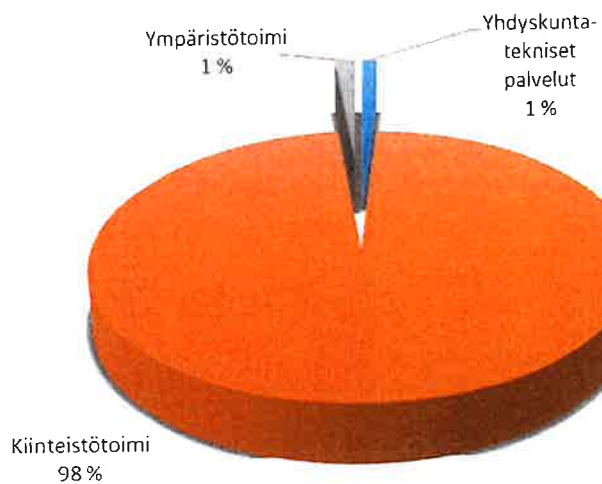
Tuloarviot ja määrärahat, €	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	2 018 146	1 743 732	1 603 023	1 627 070	1 651 476
Toimintakulut	-2 105 784	-1 906 000	-2 007 000	-2 067 210	-2 129 227
Toimintakate (netto)	-87 639	-162 268	-403 977	-440 140	-477 751
Laskennalliset kustannukset	-	-	-	-	-
Poistot	-504 679	-500 361	-469 006	-454 750	-471 830
Tehtävän kokonaiskustannukset	-592 318	-662 629	-872 983	-894 890	-949 581
=valtuustoon nähden sitovat erät					

Teknisen toimen toimintakulujen jakaantuminen tehtävittäin:

Yhdyskuntatekniset palvelut	365 611
Kiinteistötoimi	1 459 636
Ympäristötoimi	181 753
	<u>2 007 000</u>

Teknisen toimen toimintatuottojen jakaantuminen tehtävittäin:

Yhdyskuntatekniset palvelut	16 700
Kiinteistötoimi	1 563 923
Ympäristötoimi	22 400
	<u>1 603 023</u>

VESIHUOLTOLAITOS

Tilivelvolliset: tekninen johtaja ja teknisen lautakunnan jäsenet

Vesihuoltolaitos vastaa riittävän ja hyvälaatuisen talousveden tuottamisesta ja jakelusta kunnanhallituksen vahvistaman vesilaitoksen toiminta-alueen asiakkaiden tarpeisiin. Lisäksi se vastaanottaa ja puhdistaa kunnanhallituksen vahvistaman viemärlaitoksen toiminta-alueen asiakkaiden verkostoon toimittamat jätevedet vähintään ympäristölupapäätöksen mukaiseen puhdistustasoon.

Veden toimittamiseen käytetään Hyvärilän vedenottamo, jonka lisäksi vettä ostetaan Koillis-Savon Vesi Oy:ltä. Vettä myydään Tuusniemen vesiosuuskunnalle (Tulikallion ja Tuuslahden alueelle) sekä Heinäveden kunnalle. Tuusniemen kunnan vesihuoltolaitos ostaa vettä myös Tuusniemen vesiosuuskunnalta Hietarannan, Pajulahden, Pappilanniemen, Paloniemen ja Turulanrannan alueelle.

Jätevedet käsitellään Pakkasalon jätevedenpuhdistamolla, jonne jätevedet johdetaan Kirkonkylän, Hietarannan, Pappilanniemen, Pajulahden, Turulanrannan, Ritonniemen ja Pakkasalon alueilta (Tuusniemen kunnan vesihuoltolaitoksen toiminta-alue) sekä Ruokosen, Tulikallion ja Tuuslahden alueilta (Tuusniemen vok:n toiminta-alue). Puhdistamon toimintaa seurataan puhdistamolta ja Juojärvestä otetuilla vesinäytteillä.

Vuonna 2014 (01.09.2014) voimaan tulleen vesihuoltolain mukaisesti Tuusniemen kunnan vesihuoltolaitos on eriytetty omaksi kirjanpidolliseksi taseyksiköksi 01.01.2016 alkaen. Avaavaan taseeseen on otettu 01.01.2016 lukien mukaan vesihuoltolaitoksen tarpeelliset tilinpäätöstiedot (mm. ali-/yli jäämät) kolmelta edelliseltä vuodelta.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Laaditaan selvitys jätevedenpuhdistamon saneerauksen ja vaihtoehtoisen toimintapiteen kustannuksista (esim. siirtoviemäri Riistavesi tai Kaavin suunta)	Selvitystyön valmistuminen	Selvitystyö valmis 2026
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Vesi- ja viemärlaitoksen korjausvelan vähentäminen saneeraamalla eri kohteita	Saneerattujen kohteiden määrä	1-3 kohdetta vuosittain määrärahojen puitteissa

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2026-2028	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Käyttöveden toimitusvarmuus	Toimintahäiriöiden lukumäärä	Häiriötön toiminta
Viemäriverkoston toimivuus	Toimintahäiriöiden lukumäärä	Häiriötön toiminta
Vesi- ja viemärlaitoksen korjausvelan vähentäminen saneeraamalla eri kohteita	Saneerattujen kohteiden määrä	1-3 kohdetta vuosittain määrärahojen puitteissa
Talousarviovuoden 2026 tavoitteet		
Käyttöveden toimitusvarmuus	Toimintahäiriöiden lukumäärä	Häiriötön toiminta
Viemäriverkoston toimivuus	Toimintahäiriöiden lukumäärä	Häiriötön toiminta
Vesi- ja viemärlaitoksen korjausvelan vähentäminen saneeraamalla eri kohteita	Saneerattujen kohteiden määrä	1-3 kohdetta vuosittain määrärahojen puitteissa

Suomen vesihuoltolain mukaan "Vesihuollon ja huleveden viemäroinnin maksujen tulee olla sellaiset, että pitkällä aikavälillä voidaan kattaa vesihuoltolaitoksen uus- ja korjausinvestoinnit ja kustannukset." Yleisen hintatason nousun seurauksena vesi- ja viemärlaitoksen perus- ja käyttömaksuja on nostettu vuosittain viimeisimpien vuosien aikana (2022 - 2025). Vuodelle 2026 kaikkia vesihuoltolaitoksen taksoja korotetaan edelleen 2 %. Liittymämaksuja ei koroteta vuonna 2026.

Tulevaisuuden haasteista merkittävin on vesi- ja viemärlaitoksen korjausvelan määrä. Pitkántähtäimen tavoitteen ensimmäinen vaihe, korjausvelan määrän selvittäminen toteutettiin vuonna 2024. Toisessa vaiheessa vesi- ja viemärlaitokselle tulee laatia pitkántähtäimen suunnitelmien korjausvelan hallitsemiseksi. Suunnitelmallista vesijohtoverkoston runkoventtiileiden vaihtoja verkoston strategisissa solmukohdissa on toteutettu jo vuosien 2022 - 2025 aikana. Venttiileiden vaihtoa jatketaan edelleen vuonna 2026.

Talous

	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Tuloarviot ja määrärahat, €					
Toimintatuotot	472 278	457 712	467 995	475 015	482 140
Toimintakulut	-293 169	-247 500	-254 600	-262 238	-270 105
Toimintakate (netto)	179 109	210 212	213 395	212 777	212 035
Muut rahoituskulut					
Laskennalliset kustannukset					
Poistot	-108 629	-124 180	-113 150	-111 360	-103 221
Tehtävän kokonaiskustannukset	70 479	28 034	100 245	101 417	108 814
valtuustoon nähden sitovat erät					

INVESTOINNIT

Kuuden viime vuoden (2020-2025) nettoinvestoinnit ovat olleet keskimäärin 0,54 milj. €/v. Vuosina 2020 - 2024 investoinnit on rahoitettu talousarviolainalla. Vuoden 2026 investointeihin joudutaan osin käyttämään talousarviolainaa.

Investointihankkeilla, joista pääosa on korjausinvestointeja, pyritään turvaamaan nykyinen palvelutaso, huomioiden tulevaisuuden palvelutuotannon rakenteet. Tulevaisuudessa kunnan investoinnit ovat yhä suuremmalta osalta ylläpito- ja korjausinvestointeja, joilla ylläpidetään ja pyritään parantamaan kunnan omistamien kiinteistöjen käyttöarvoa, huomioiden Hyvinvointialueen tarpeet tulevaisuudessa.

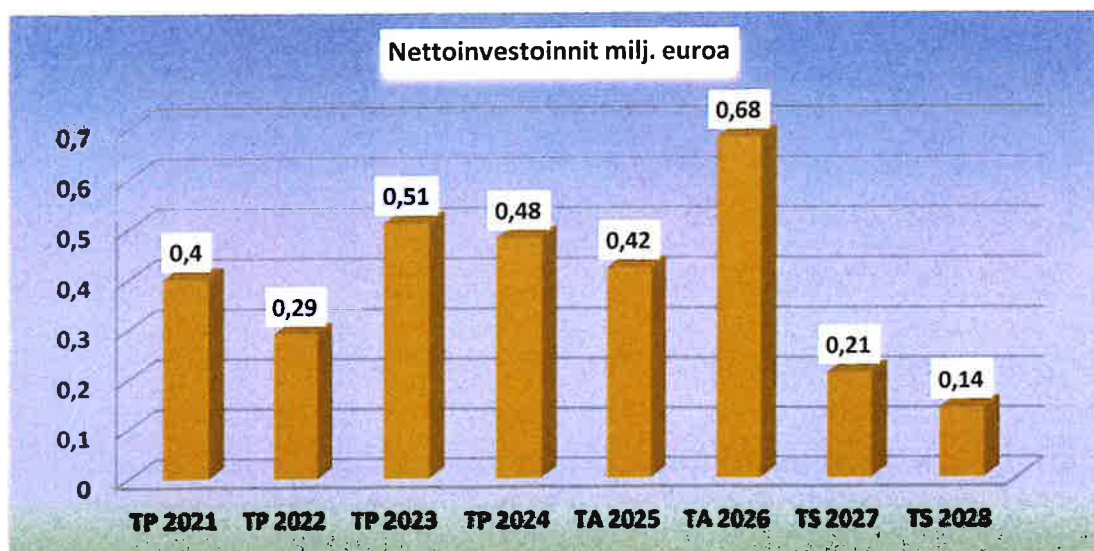
Infrastruktuuria, muun muassa katujen, kevyenliikenteen väylien, puistojen, torialueen, rantautumispaikkojen, satama-alueen, pysäköintialueiden, vesi- ja viemäriverkostojen saneerauksien ja täydennysrakentamisien kautta on pyritty parantamaan turvallista liikkumista ja kehittämään kunnan yleistä ilmettä ja viihtyvyyttä, kriittistä infrastruktuuria unohtamatta.

Vuoden 2026 talousarviesityksen mukaan bruttoinvestoinnit ovat n. 0,715 milj. €. Omaisuuden myyntinä on talousarviesitykseen merkitty rivitalo-osakkeiden myyntiä 15.000 €. Nettoinvestoinnit vuonna 2026 ovat näin ollen noin 0,68 milj.€.

Vuoden 2026 merkittävimmät investoinnit ovat: koulukeskuksen saneerauskohteet sekä vesi- ja viemärilaitoksen korjausinvestoinnit.

	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Investointikulut	-783 484	-1 225 000	-715 000	-370 000	-290 000
Investointituotot		800 000	35 000	155 000	155 000
Rahoitusosuudet				125 000	125 000
Omaisuuden myynti	305 317	800 000	35 000	30 000	30 000
Nettoinvestoinnit	-478 167	-425 000	-680 000	-215 000	-135 000

Nettoinvestoinnit TP 2021 - 2024, TA 2025 - 2026 ja TS 2027 - 2028

INVESTOINNIT TA 2026 JA TS 2027-2028

MAA- JA VESIALUEET

Hanketavoite:

Menot maa-alueiden ostot

Tuottoina tonttien myynti Honkaniemestä, Pakkasalosta, Hietarannasta, Pappilanniemestä, Pajulahdesta ja kaava-alueelta sekä erillisten maa-alueiden myynti.

Tavoitteena kehittää kunnan maankäyttöä strategian mukaisesti.

	TP 2024	TA+TAMU 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Investointimenot	-44 773	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Investointitulot	18 104	770 000	20 000	20 000	20 000
Rahoitusosuudet					
Omaisuuksien myynti	-26 669				

= valtuustoon nähden sitovat erät

OSAKKEET JA OSUUKSET

Hanketavoite:

Kehittämissyhtiöiden ja kuntayhtymien osuusmaksujen kautta pyritään kehittämään seudullista yhteistyötä. Kunta on laatinut listan myytävistä tyhjillään olevista asunnoista, jotka ovat julkisessa myynnissä. Asunto-osakkeiden myyntitulot on arveltu kertyvän 15.000 €.

Menoissa on varauduttu mahdollisiin pieniin osakkeiden hankkimisiin ja merkitsemisiin esimerkiksi yhteistyötilanteissa.

	TP 2024	TA+TAMU 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Investointimenot	-3 045	-200 000	-10 000	-10 000	-10 000
Investointitulot	287 214	30 000	15 000	10 000	10 000
Rahoitusosuudet					
Omaisuuksien myynti					

= valtuustoon nähden sitovat erät

MUU JULKINEN KÄYTTÖMAISUUS

- Sähköinen arkistointi 50 000 €
- Kotisivujen uusiminen 30 000 €

Hanketavoite: Siirtyminen kunnan sähköiseen arkistoon ja kotisivujen uusiminen

	TP 2024	TA+TAMU 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Investointimenot		-50 000	-80 000		
Investointitulot					
Rahoitusosuudet					
Omaisuuksien myynti					

= valtuustoon nähden sitovat erät

Hanketavoite: Kunnan kriittisen infrastruktuurin kehittäminen.

	TP 2024	TA+TAMU 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Investointimenot	-22 000				
Investointitulot					
Rahoitusosuudet					
Omaisuuksien myynti					
= valtuustoon nähden sitovat erät					

MUUT HALLINTO- JA LAITOSRAKENNUKSET

- Lukion kattoremontti	350 000 €
- Ilmastointijärjestelmän nuohoukset koulu, sote-kiinteistöt, päiväkot	60 000 €
	<u>410 000 €</u>

Hanketavoite: Koulukeskuksen perusparannusten toteuttaminen.

	TP 2024	TA+TAMU 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Investointimenot	-361 380	-720 000	-410 000		
Investointitulot					
Rahoitusosuudet					
Omaisuuksien myynti					
= valtuustoon nähden sitovat erät					

KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET

LIIKENNEVÄYLIEN SANEERAUS

- Kevyen liikenteen väylien päällystys	50 000 €
- Katualueiden lohkominen 2026-2028	20 000 €
- Meijerintien päällystys 2027	100 000 €

Hanketavoite: Kunnan kriittisen infrastruktuurin perusparantaminen.

	TP 2024	TA+TAMU 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Investointimenot	-18 150	-60 000	-70 000	-100 000	-20 000
Investointitulot					
Rahoitusosuudet					
Omaisuuksien myynti					
= valtuustoon nähden sitovat erät					

MUUT KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET

MOOTTORIKELKKAREITTI SUUNNITTELUHANKE

Hanketavoite: Kunnan matkailu- ja virkistysinfrastruktuurin parantaminen.

	TP 2024	TA+TAMU 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Investointimenot	-6 315	-10 000			
Investointitulot					
Rahoitusosuudet					
Omaisuuuden myynti					
= valtuustoon nähden sitovat erät					

TEOLLISUUSALUE INFRA SUUNNITTELU

- Kankaalan teollisuusalueen infrastruktuurin loppuun saattaminen

Hanketavoite: Kunnan kriittisen infrastruktuurin kehittäminen.

	TP 2024	TA+TAMU 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Investointimenot				-250 000	-250 000
Investointitulot				125 000	125 000
Rahoitusosuudet					
Omaisuuuden myynti					
= valtuustoon nähden sitovat erät					

SATAMA-ALUEEN KEHITTÄMINEN

Hanketavoite: Kunnan matkailu- ja virkistysinfrastruktuurin parantaminen.

	TP 2024	TA+TAMU 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Investointimenot	-20 676				
Investointitulot					
Rahoitusosuudet					
Omaisuuuden myynti					
= valtuustoon nähden sitovat erät					

VESILAITOKSEN TÄYDENNYSRAKENTAMINEN

- Vesihuoltoverkoston runkoventtiilien uusiminen 15 000 €
Paakkilan linjan venttiili ja huuhteluyhde

Hanketavoite: Kunnan kriittisen infrastruktuurin perusparantaminen.

	TP 2024	TA+TAMU 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Investointimenot	-307 145	-30 000	-15 000		
Investointitulot					
Rahoitusosuudet					
Omaisuuuden myynti					
= valtuustoon nähden sitovat erät					

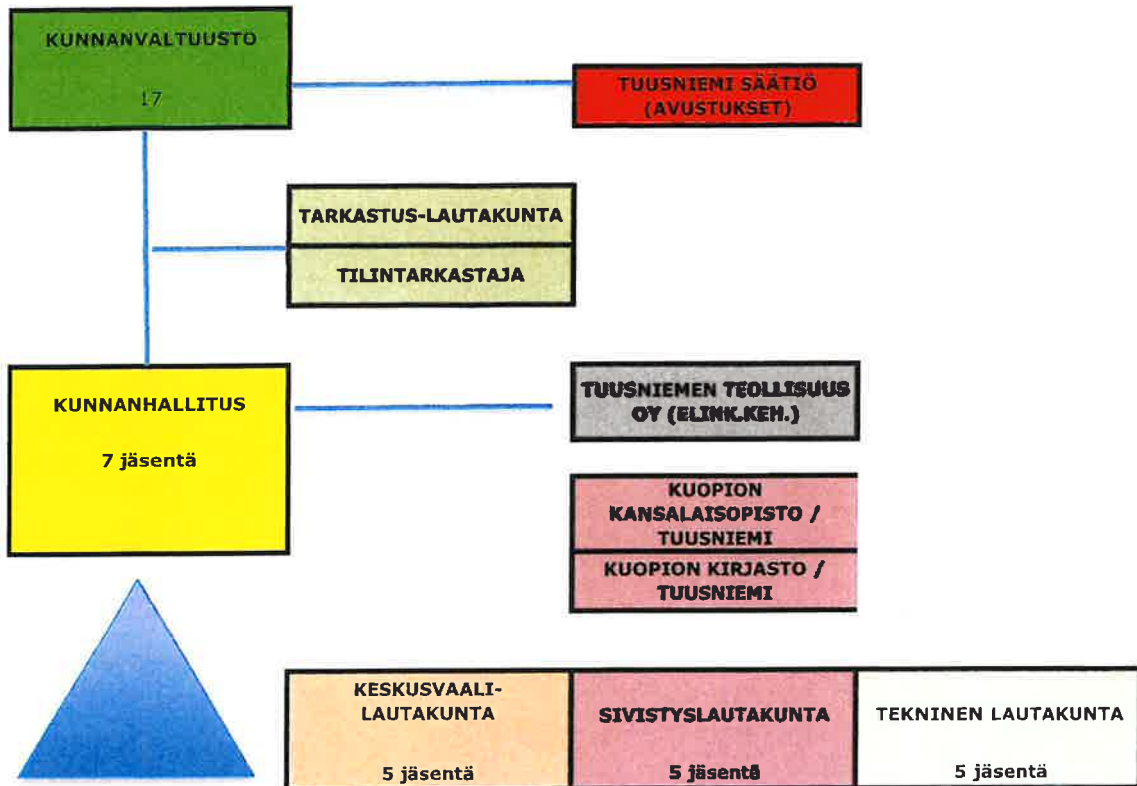
VIEMÄRILAITOS

- Jätevesipumppaamon uusiminen Laukka-ahon linja 50 000 €
ja Ruohorannantie 40 000 €
- viemäriverkoston sujutus 30 000 €
120 000 €

Hanketavoite: Varmistetaan viemäriverkoston toimivuutta ja valvontaa (mm. Laukka-ahon linjapumppaamoiden sähkökeskukset ja automaatio)

	TP 2024	TA+TAMU 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Investointimenot		-145 000	-120 000		
Investointitulot					
Rahoitusosuudet					
Omaisuuuden myynti					
= valtuustoon nähden sitovat erät					

TUUSNIEMEN KUNNAN ORGANISAATIOKAAVIO 2026

KUNNANJOHTAJA 1htv	KUNNAN JOHTORYHMÄ 4 hlv		
Kunnanhallituksen esittelijä			
Johtoryhmän esimies	KESKUSHALLINTO	SIVISTYSTOIMI	TEKNINEN TOIMI
Ylikunnallinen yhteistyö	HALLINTOJOHTAJA 1htv	REHTORI 1htv	TEKNINEN JOHTAJA 1htv
Konserniohjaus ja valvonta	Hallituksen ja valtuuston valmistelu ja	Est-, perus- ja lukio-opetukset	Tekniset palvelut
Edunvalvonta ja verkostot	täytäntöönpanotehtävät k:n kanssa	Varhaiskasvatuspalvelut	Ympäristöpalvelut
Viestintä ja tiedottaminen	Talous- ja palkkahallinto (controller)	Kansalaisopistopalvelut (Kuopio)	Kunnallistekniikka sis. vesihuolto
Valmiussuunnittelu	Henkilöstöasiat (kaikki toimialat)	Kirjastopalvelut (Kuopio)	Kiinteistö- ja siivouspalvelut
Elinvoima-asiat	ICT- ja hankinta-asiat	Vapaa-aikapalvelut	Kaavoitus (ulkoistettuna)
	Vaali- ja tarkastustoiminta		Asunto- ja tonttiasiat
	Keskuskeittiöpalvelut		

Tytär-yhteisöt:	Kuntayhtymät:	Osakkuusyhteisöt:	Yhdistelemättömät osakkuusyhteisöt:
Tuusniemen Teollisuus Oy	Savon koulutuskuntayhtymä	Tuusniemen Alueämpö Oy	Ki Oy Tuusniemen Keskipiha
Ki Oy Tuusniemen Turula	Pohjois-Savon liitto	Koillis-Savon Vesi Oy	As Oy Tuusniemen Peltotie
Tuusniemen Virastotalo Oy		Ki Oy Tuusniemen Metjärnranra	
Tuusniemen Kehittämissektori sr			
As Oy Holkanranta			

TUUSNIEMEN KUNTA

Tilivelvolliset 1.1.2026

KÄYTTÖTALOUSOSA

Tilivelvolliset

Keskusvaalilautakunta

Vaalit

hallintojohtaja, lautakunnan jäsenet

Tarkastuslautakunta

Tilintarkastus

lautakunnan jäsenet

Kunnanhallitus

Keskushallinto

Elinkeinoitoimi ja kehittämispalvelut

Muu yleis- ja keskushallinto

Ateriapalvelut

kunnanjohtaja, hallintojohtaja,

kunnanjohtaja, kunnanhallituksen jäsenet

hallintojohtaja, kunnanhallituksen jäsenet

hallintojohtaja, kunnanhallituksen jäsenet

Sivistyslautakunta

Perusopetus

Lukiokoulutus

Varhaiskasvatus

Kansalaisopisto

Kirjasto

Vapaa-aikapalvelut

rehtori, lautakunnan jäsenet

rehtori, lautakunnan jäsenet

rehtori, lautakunnan jäsenet

rehtori, lautakunnan jäsenet

rehtori, lautakunnan jäsenet

rehtori, lautakunnan jäsenet

Tekninen lautakunta

Yhdyskuntatekniset palvelut

Kiinteistötoimi

Vesihuolto

Rakennusvalvonta

Ympäristöpalvelut

Yksityistiet

tekniinen johtaja, lautakunnan jäsenet

tekniinen johtaja, lautakunnan jäsenet

tekniinen johtaja, lautakunnan jäsenet

tekniinen johtaja, lautakunnan jäsenet

tekniinen johtaja, lautakunnan jäsenet

tekniinen johtaja, lautakunnan jäsenet